

Sanna Koitto

Seksuaalikasvatuksen ja median vaikutus seksuaalisuutta loukkaavaan väkivaltaan
katsaus kirjallisuuteen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kätilö amk

Hoitotyön koulutusohjelma

Opinnäytetyö

2.6.2016

Tekijä(t) Otsikko	Sanna Koitto Seksuaalikasvatuksen ja median vaikutus seksuaalisuutta loukkaavaan väkivaltaan -katsaus kirjallisuuteen
Sivumäärä Aika	44 sivua + 3 liitettä 2.6.2016
Tutkinto	Kättilö (amk)
Koulutusohjelma	Hoitotyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Kättilötyö
Ohjaaja(t)	Eija Raussi-Lehto, Lehtori, THM
<p>Tämä opinnäytetyö tehtiin tukemaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen seksuaali- ja lisääntymisterveyden yksikön (SeLi) Edistä, ehkäise, vaikuta – toimintaohjelman jalkauttamista käytäntöön. Opinnäytetyö on myös osa Metropolia Ammattikorkeakoulun SeLi – hanketta, jossa pyritään ottamaan työelämään käyttöön toimintaohjelman suosituksia esimerkiksi seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisemiseksi. Opinnäytetyön tavoitteena oli löytää kirjallisuudesta tietoa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan yleisyydestä nuorten keskuudessa sekä väkivallan ehkäisykeinoista. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisäksi löytää kirjallisuudesta tietoa median vaikutuksista seksuaalisuutta loukkaavaan väkivaltaan sekä nuoriin.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin integroivana kirjallisuuskatsauksena, koska tutkimuksia aiheesta oli erittäin vähän saatavilla. Kirjallisuuskatsauksen aineistoksi valikoitui kolme tutkimusta, yksi kirjallisuuskatsaus, yksi väitöskirja, toimintaohjelmia, julkaisuja, suosituksia sekä yksi turvataito-opas. Aineisto analysoitiin induktiivista sisällönanalyysiä soveltaen.</p> <p>Tässä kirjallisuuskatsauksessa huomattiin, että jo lyhyellä koulutuksella voidaan vaikuttaa väkivaltaisuutta hyväksyviä asenteita vähentävästi. Tärkeimpinä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisykeinoina löydettiin asennekasvatus esimerkiksi lyhyen koulutuksen tai mediakampanjoiden avulla, tunne- ja turvataitokasvatus, mediakasvatus, maahanmuuttajien perehdytys, viranomaisten koulutus sekä uhrin aseman parantaminen. Ehkäisevän työn haasteena nimettiin seksuaalikasvatusmateriaalin hajallaan olo ja sen huono tietäminen, opettajakoulutuksen puute mediakasvatuksen osalta sekä mediakasvatuksen epäsystemaattisuus. Aihetta on tutkittu hyvin vähän, joten seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisemisestä sekä seksuaalikasvatuksen ja mediakasvatuksen vaikuttavuudesta väkivallan ehkäisemiseksi tarvitaan lisää tutkimustietoa. Mediakasvatus tulee kirjata opetussuunnitelmaan itsenäisenä oppiaineena ja sen osuutta opettajien koulutuksessa on lisättävä, jotta mediakasvatus olisi koulussa systemaattista eikä jäisi yksittäisien opettajien vastuulle. Seksuaalikasvatusmateriaali tulee päivittää ja koostaa yhteen. Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisytyöhön tarvitaan enemmän käytännönläheisiä keinoja ja parannusehdotuksia, ja joku viranomainen on nimettävä vastuuseen toimintaohjeiden käyttöönottamisesta. Kirjallisuuskatsauksen tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi nuorten seksuaalikasvatusta suunniteltaessa tai väkivallan ehkäisytoimia mietittäessä.</p>	
Avainsanat	Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta, seksuaalinen väkivalta, seksuaalikasvatus, media, nuori, ehkäisy, kirjallisuuskatsaus

Author(s) Title Number of Pages Date	Sanna Koitto Sex Education's and Media's Effect on Sexual Assault: Literature Review 44 pages + 3 appendices 2 June 2016
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and Health Care
Specialisation option	Midwifery
Instructor(s)	Eija Raussi-Lehto, Senior Lecturer, MSc (Health Care)
<p>This thesis was done to support implementing an action plan by National Institute for Health and Welfare's (THL) sexual and reproductive health department's unit. The thesis was also part of Metropolia University of Applied Sciences' SeLi-project that strives for implementing the action plan's recommendations in working life, e.g. to prevent sexual assault. The purpose of this thesis was to find information from literature on the prevalence of sexual violence among adolescents and preventative measures against sexual violence. Additionally, an objective was to find information on the media's impact on sexual violence and adolescents.</p> <p>The thesis was carried out as an integrated literature review because there were only few studies available. This literature review's material consisted of three different studies, a literature review, a doctoral thesis, action plans, articles, guidelines and a guidebook on safety skills. The research material was analyzed with inductive analysis of the subject matter.</p> <p>This literature review indicated that already a short education can decrease approving attitudes towards sexual violence. The most important means to prevent sexual violence seemed to be changing attitudes through education or media campaigns, emotion and safety skills education, media education, immigrants' orientation, authorities training and improving victims' positions. Challenges for preventative work were sex education materials being scattered in different sources as well as poor knowledge of the material, teacher training's lack of media education and schools' unsystematic media education.</p> <p>There appears to be no research on this area in Finland, so there is a need for findings on prevention of sexual violence and the efficacy of sex education and media education as a prevention strategy. Media education could be easily written into the curriculum as an independent subject, and its part in the teachers training could be increased so that schools' media education would be systematic and every teacher could be in charge of it. It would be useful to e.g. compile and update sex education material. Prevention of sexual violence needs more practical means and proposals for improvement as well as some authority responsible for implementing instructions. The results of this literature review can be exploited for example when planning sex education for adolescents or when considering preventative measures against violence.</p>	
Keywords	sexual assault, sexual abuse, sexual violence, sex education, media, adolescent, prevention, literature review

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Työn tarkoitus, tavoite ja tutkimusongelmat	2
2.1	Tarkoitus ja tavoite	3
2.2	Tutkimuskysymykset	3
3	Opinnäytetyössä käytettävät keskeiset käsitteet	4
3.1	Seksuaalisuus	4
3.2	Seksuaaliterveys	5
3.3	Kokonaisvaltainen seksuaalikasvatus	5
3.4	Seksuaalikasvatuksen standardien mukaiset sisällöt	6
3.4.1	12–15 –vuotiaat	7
3.4.2	15 -vuotta täyttäneet	7
3.5	Mediakasvatus	8
4	Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta	9
4.1	Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta ilmiönä	9
4.2	Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan vaikutuksia uhrille	10
4.3	Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan yleisyydestä	11
5	Integroiva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	11
5.1	Tiedonhakuprosessi	12
5.2	Aineiston valinta	13
5.3	Aineiston analysointi	14
6	Seksuaalikasvatuksen ja seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan välinen yhteys	15
6.1	Seksuaalisuutta loukkaavat väkivaltakokemukset	15
6.2	Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisykeinot	17
6.2.1	Asennekasvatus	17
6.2.2	Väkivaltakokemusten taustamuuttajat	17
6.2.3	Tunne- ja turvataidot	18
6.2.4	Maahanmuuttajien perehdytys	19
6.2.5	Mediakasvatus	20
6.2.6	Ennaltaehkäisevän työn haasteet	20

7	Media ja nuoret	21
7.1	Media vaikuttajana	21
7.2	Mediateknologia haasteena	22
7.2.1	Varhainen altistuminen seksuaalisille sisällöille	22
7.2.2	Nuorten netinkäyttö	23
7.2.3	Hyväksikäytön uudet muodot	24
7.3	Mediakasvatus	25
7.3.1	Mediakasvatus kouluissa	25
7.3.2	Mediakasvatuksen toteutuksen ongelmat	26
8	Yhteenveto tutkimustuloksista	27
8.1	Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäiseminen	27
8.2	Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan yleisyys nuorten keskuudessa	29
8.3	Median vaikutus seksuaalisuutta loukkaavaan väkivaltaan sekä nuorten asenteisiin	29
8.4	Yhteenveto	30
9	Pohdinta	31
9.1	Tulosten tarkastelua	31
9.2	Tulosten luotettavuus	33
9.3	Tutkimusmenetelmän tarkastelu	35
9.4	Jatkotutkimusaiheet	36
10	Opinnäytetyön hyödynnettävyys	37
10.1	Työn julkistaminen ja tuloksien hyödynnettävyys	37
10.2	Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvu	38
	Lähteet	40
	Liitteet	
	Liite 1. Tiedonhaun kuvaus	
	Liite 2. Kirjallisuuskatsauksen aineisto	
	Liite 3. Induktiivinen sisällönanalyysi	

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö on tehty Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Edistä, ehkäise, vaikuta – seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman 2014–2020 käytäntöön jalkauttamisen tueksi sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämiseksi. Toimintaohjelman tavoitteena on parantaa väestön terveyttä ja hyvinvointia edistämällä seksuaali- ja lisääntymisterveyttä sekä kaventamalla terveyseroja (Klemetti – Raussi-Lehto 2014: 16–17). Opinnäytetyö on myös osa Metropolia Ammattikorkeakoulun seksuaali- ja lisääntymisterveyden (SeLi) hanketta, jossa toimintaohjelman suosituksia ja ehkäisykeinoja seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan vähentämiseksi pyritään käyttöönottamaan työelämässä.

Nuoret saavat jo ala-asteiästä alkaen seksuaalikasvatusta, mutta toisaalta nykynuoret törmäävät myös seksiä ja seksuaalisuutta koskeviin asioihin aikaisemmin kuin ennen, ja aloittavat myös seksuaalisuhteensa aikaisemmin kuin esimerkiksi kymmenen vuotta sitten. Koulun seksuaalikasvatuksen lisäksi nuoret hakevat tietoa seksuaaliasioista myös internetistä. Tiedonvälityskanavana internetillä on sekä hyvät että huonot puolensa: toisaalta tieto on helposti saatavilla kaikkien ulottuvissa, ja seksuaalisuutta käsitteleviä asioita on helpompi lukea yksin kotona kuin kysyä opettajalta, mutta toisaalta taas epäluotettavat tiedot leviävät netissä helposti. Nuorten tulee osata kriittistä medialukutaitoa ja arvioida internetlähteensä luotettavuus, jotta väärät käsitykset eivät leviäisi nuorten keskuudessa (Väestöliitto 2006: 27–29.)

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta on lisääntynyt nuorten keskuudessa, ja se saa jatkuvasti uusia muotoja esimerkiksi sosiaalisen median kautta tapahtuvana seksuaalisuutta loukkaavana väkivaltana nimittelyn, vihjailun ja kuvien myötä (Klemetti – Raussi-Lehto 2013:152–154). Nuorten katsomat väkivaltaelokuvat ja väkivaltaiset pelit saattavat turruttaa katsojan väkivallalle, ja niissä usein esitetäänkin seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa ja seksiä romantisoituna esimerkiksi miehisyyttä korostaen. Media luo nuorille suhteettomien ulkonäköpaineiden lisäksi epärealistisia kuvia seksistä; siitä mikä on hyväksyttävää ja mikä seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa (Väestöliitto 2006: 27–29.)

Nykypäivän seksuaalikasvatuksessa tulee käsitellä selkeästi seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan eri muotoja, myös sosiaalisessa mediassa tapahtuvan väkivallan muotoja,

koska tiedon lisääminen saattaa vähentää seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan määrää ja lisätä siitä raportointia (Klemetti – Raussi-Lehto 2013:161–164). Tässä opinnäytetyössä pyritään tarkastelemaan seksuaalikasvatuksen keinoja vähentää seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa.

Mediakasvatusta annetaan nuorille peruskoulussa osana muita oppiaineita, ja sen merkitys korostuu koko ajan yhä mediapainotteisemmassa maailmassa. Mediateknologia ja sen erilaiset sovellukset kehittyvät jatkuvasti, mikä mahdollistaa myös uusien seksuaalisten häiritämuotojen kehittymisen. Nuorten on tärkeää oppia turvallinen netin käyttö sekä itsensä suojaaminen, sillä yhä nuoremmat lapset viettävät suuren osan ajastaan tietokoneen tai älypuhelimien parissa. (Väestöliitto 2006: 27–29.)

Tässä opinnäytetyössä on tavoitteena löytää kirjallisuudesta tietoa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan yleisyydestä ja hahmottaa nykymedian vaikutuksia seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan esiintymiseen. Lisäksi opinnäytetyössä pyritään kuvaamaan kirjallisuuden avulla median tuomia uusia seksuaalisuutta loukkaavan häirinnän muotoja sekä median seksuaalisten sisältöjen vaikutuksia nuoriin.

Tämä opinnäytetyö tuo tietoa seksuaalikasvattajille, seksuaalikasvatusasioista päättävälle toimijoille sekä muille nuorten kanssa työskenteleville sosiaali- ja terveysalan työntekijöille nuorten kohtaamasta seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta sekä median vaikutuksista nuorten asenteisiin ja seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uusien muotojen kehittymiseen. Tämä opinnäytetyö tarjoaa myös kättilötyön näkökulmasta tärkeää tietoa nuorten seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisemisestä, sillä kättilöt ovat seksuaali- ja lisääntymisterveyden ammattilaisina keskeisessä asemassa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ennaltaehkäisytyössä sekä nuorten seksuaalikasvatus-työssä.

2 Työn tarkoitus, tavoite ja tutkimusongelmat

Seuraavissa alaluvuissa esitellään tämän opinnäytetyön tarkoitus, tavoite sekä tutkimuskysymykset.

2.1 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uusista muodoista sekä ennaltaehkäisykeinoista erityisesti seksuaalikasvattajille, jotta nuorten sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten tietoisuutta voitaisiin lisätä, ja vahvistaa ammattilaisten uskallusta ottaa väkivalta puheeksi sekä puuttua siihen väkivallan merkkejä havaittaessa.

Tässä opinnäytetyössä keskitytään nuoriin, koska he ovat seksuaalikasvatuksen tärkeintä kohderyhmää ja alttiita median vaikutuksille. Nuoret myös kohtaavat nyky maailmassa melko paljon seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa (Klemetti – Raussi-Lehto 2013:153). Tässä työssä nuorella tarkoitetaan 12–20 -vuotiasta. Nuorten kokemaa seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa voidaan yrittää vähentää lisäämällä tietoisuutta asiasta. Nuoret hakevat luultavasti useammin apua kokemaansa väkivaltaan kun heidän tietoisuutensa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan muodoista lisääntyy (Klemetti – Raussi-Lehto 2013:161).

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on löytää kirjallisuudesta tietoa siitä, miten seksuaalikasvatuksella voidaan vähentää seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa esimerkiksi vaikuttamalla nuorten asenteisiin väkivaltaa kohtaan. Tavoitteena on myös saada tietää kuinka yleistä seksuaalisuutta loukkaava väkivalta on nuorten keskuudessa. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena on löytää kirjallisuudesta tietoa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan muodoista mediassa sekä median seksuaalisten sisältöjen vaikutuksista nuoriin.

2.2 Tutkimuskysymykset

1. Millä tavoin seksuaalikasvatuksella voidaan kirjallisuuden mukaan ehkäistä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan esiintymistä?
2. Mitä kirjallisuus kertoo seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan yleisyydestä nuorten keskuudessa?
3. Millaisia median tuomia seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan muotoja esitetään kirjallisuudessa, ja mitä kirjallisuus kertoo median seksuaalisten sisältöjen vaikutuksista nuoriin?

3 Opinnäytetyössä käytettävät keskeiset käsitteet

Tässä pääluvussa avataan seksuaalisuuden ja seksuaaliterveyden käsitteitä, sillä ne muodostavat yhdessä tämän opinnäytetyön keskeisen aiheiteeman. Käsitteiden selittäminen lisää myös ymmärrystä seksuaalikasvatuksen ja seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan kokonaisuuksiin. Myöhemmissä pääluvuissa avataan myös seksuaalikasvatuksen sekä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan käsitteitä.

3.1 Seksuaalisuus

Seksuaalisuus on olennainen osa ihmisyyttä läpi koko elämän, ja se käsittää seksuaalisen kehityksen, biologisen sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuoliroolit sekä seksuaalisen suuntautumisen, eroottisen mielenkiinnon ja mielihyvän, intiimit suhteet ja lisääntymisen. Seksuaalisuus koetaan usein eri tavoin, ja siksi sitä myös ilmaistaan yksilöllisesti muun muassa fantasiailla, ajatuksilla, asenteilla ja arvoilla, haluilla ja uskomuksilla sekä käyttäytymisellä ja rooleilla. Seksuaalisuuteen ja sen ilmentämismuotoon vaikuttaa monien eri tekijöiden vuorovaikutus: biologisten, sosiaalisten, psykologisten, kulttuuristen, taloudellisten, eettisten ja oikeudellisten sekä uskonnollisten ja henkisten asioiden kokonaisuus (Klemetti – Raussi-Lehto 2013:10.)

Seksuaalisuus ja seksi käsitetään usein virheellisesti samaksi asiaksi, mutta todellisuudessa seksuaalisuus on se mitä olemme, ja seksi toteuttamamme seksuaaliset teot. Seksuaalisuus onkin meissä jo syntymähetkellä, se on ikään kuin kyky reagoida erilaisiin aistimuksiin fyysisesti ja psyykkisesti kokemalla seksuaalista ja eroottista mielihyvää. Ihminen yleensä myös pyrkii seksuaalisilla ajatuksillaan tai teoillaan näihin mielihyvän kokemuksiin. Seksuaalisuus myös palvelee ihmisten psyykkistä nautintoa sekä biologisesti lajin säilymistä. Seksuaalisuus saa erilaisia merkityksiä ihmisen eri elämän vaiheissa. Parisuhde kuuluu osaltaan myös seksuaalisuuteen, mutta jotkut elävät nautinnollista ja hyvää elämää ilmankin parisuhdetta. Seksuaalisuus ja tyydyttävä seksuaalielämä kuuluu ikään katsomatta niin nuorten kuin ikääntyneidenkin elämään ja hyvinvointiin, ja seksuaalisuus koetaankin ihmisen myönteisenä voimavarana (Klemetti – Raussi-Lehto 2013:10.)

3.2 Seksuaaliterveys

Seksuaaliterveyden katsotaan kuuluvan osaksi seksuaalisuutta. WHO:n määritelmän mukaan seksuaaliterveys on seksuaalisuuteen liittyvä fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin vuorovaikutus, ja seksuaalisuutta sekä seksuaalisia suhteita lähestytään positiivisesti sekä kunnioittavasti. Kaikilla ihmisillä tulee olla mahdollisuus turvalliseen ja tyydyttävään seksielämään ilman painostusta, syrjintää tai väkivaltaa. Toisaalta seksuaalisuuteen kuuluu myös seksuaalioikeudet sekä seksuaaliongelmien, ja siihen liittyy tarve oppia tietoja seksuaalisten ongelmien ehkäisemiseksi (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010: 3.)

3.3 Kokonaisvaltainen seksuaalikasvatus

Seksuaalikasvatus alkaa jo varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi aikuisuuden. Seksuaalikasvatuksessa opitaan seksuaalisuuden kognitiivisia, emotionaalisia, fyysisiä, sosiaalisia ja vuorovaikutteisia näkökulmia. Seksuaalikasvatuksella voidaan edistää seksuaali- ja lisääntymisterveyttä, ja etenkin lasten ja nuorten kohdalla kasvatuksen avulla tuetaan ja suojellaan lasten seksuaalista kehitystä. WHO:n seksuaalikasvatuksen määritelmässä kokonaisvaltainen seksuaalikasvatus alkaa jo syntymästä asti ja huomioi iän, kehitystason, käsityskyvyn, sosiaaliset tekijät ja sukupuolen, kulttuurin sekä elämän realiteetit. Seksuaalikasvatuksen tulee myös perustua ihmisoikeuksiin, jotka koskevat seksuaalisuutta ja lisääntymistä, ja sen pitää sisältää kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin käsitys käsittäen myös terveyden. Seksuaalikasvatuksen tulee perustua tieteellisesti perusteltuun tietoon ja pohjautua sukupuolten tasa-arvoon, erilaisuuden hyväksymiseen sekä itsemääräämisoikeuteen. Seksuaalikasvatukseen sisältyy myös seksuaalioikeuksien ja kulttuuristen ja sosiaalisten erojen käsittely. Seksuaalikasvattaja ei saa työssään tehdä oletuksia ihmisten seksuaalisuudesta tai sukupuolesta. Seksuaalikasvatus on lisäksi keino voimaannuttaa yksilöitä ja yhteisöjä, ja samalla kehittää yhteiskuntaa oikeudenmukaisuuteen ja myötätuntoisuuteen. Seksuaalikasvatuksen osa-alueita ovat seksuaalivalistus (erilaiset kampanjat), -opetus (ryhmämuotoinen opetus) ja -neuvonta (yksilö- tai parineuvonta) sekä seksuaaliohjaus esimerkiksi hoitotyössä (Klemetti – Raussi-Lehto 2013:38–40.)

WHO:n mukaan virallinen koulussa annettava seksuaalikasvatus ei aikaista nuorten seksuaalisia suhteita vaan päinvastoin ehkä jopa vähentää nuorten seksuaalista riskikäyttäytymistä ja seksuaalisten kontaktien määrää (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

2010:21). Kouluissa annettavan seksuaalikasvatuksen pitää kunnioittaa lapsen oikeuksia ja moninaisuutta ja perustua aikatauluiltaan ja sisällöiltään WHO:n määrittelemiін seksuaalikasvatuksen standardeihin. Seksuaalikasvatuksen standardeissa on määritelty keskeiset seksuaalikasvatuksen sisällöt kullekin ikäryhmälle. Lapsille ja nuorille on omi-naista hankkia tietoa seksuaalisuudesta, ja he kehittävät arvoja, asenteita, mielikuvia ja taitoja liittyen ihmiskehoon, seksuaalisuuteen ja intiimisuhteisiin. Lapset ja nuoret oppivat seksuaalisuudesta sekä virallisten koulun seksuaalikasvatusten myötä kuin epäviralli-
sesti muun muassa omilta vanhemmiltaan. Yksi nuorten suurimmista epävirallisista tie-donlähteistä nykyään on internet, jossa leviää helposti vääristynyttä ja epärealistista tie-toa seksuaalisuudesta sekä usein erityisesti naisia halventavaa pornografista materiaa-lia. Seksuaalikasvatuksen tavoitteena onkin seksuaalioikeuksien ja vastuiden esiin tuo-minen sekä nuorten ymmärryksen lisääminen itsemääräämisoikeudesta ja omasta ke-hosta: se luo pohjan hyvälle itsetunnolle sekä terveille ihmissuhteille jo alakouluiässä. Seksuaalikasvatus pyrkii osallistamaan nuoria, tekemään yhteistyötä vanhempien sekä eri yhteisöjen kanssa (seurakunnat yms.) ja huomioimaan seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuuden. Seksuaalikasvatus edistää henkilökohtaista hyvinvointia ja toiset huomioonottavia käyttäytymistapoja sekä lisää nuorten itsenäisyyttä. Tärkeä seksuaali-kasvatuksen tavoite on lisäksi seksuaalisen väkivallan tunnistaminen ja ehkäiseminen, johon myös tämä opinnäytetyö pohjautuu (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2010: 21–23.)

Seksuaalikasvatuksen tavoitteena on tukea ja suojella lapsen tai nuoren seksuaalista kehitystä, ja kasvatusta tulisikin antaa ennen kuin nuoret ovat seksuaalisesti aktiivisia. Seksuaalikasvatus perustuu yksilöiden oikeuteen saada opetusta, tietoa ja kasvatusta terveyteen ja seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Ilman seksuaalikasvatusta nuoret sai-sivat seksuaalisuutta koskevaa tietoa ainoastaan vanhemmiltaan, internetistä sekä ikä-tovereiltaan, joilla usein on keskenään yhtä puutteelliset tiedot seksuaalisuudesta. Sek-suaalikasvatus on ennaltaehkäisevää ja oikaisee virheellisiä käsityksiä, lisäksi se tekee nuorista vähemmän alttiita hyväksikäytölle ja parantaa mahdollisuuksia saada hyväksi-käyttö loppumaan, jos sitä on jo tapahtunut (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2010: 8.)

3.4 Seksuaalikasvatuksen standardien mukaiset sisällöt

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on julkaissut Maailman terveysjärjestön WHO:n Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa, joka määrittelee seksuaali- ja lisääntymister-veyttä edistävän seksuaalikasvatuksen sisällön, ajoituksen ja toteuttamisen. Julkaisun

mukaan eurooppalaiset nuoret aloittavat ensimmäiset seksuaaliset suhteensa keskimäärin 16–18 –vuotiaina ja heidän tulee saada tietoa seksuaalisesta käyttäytymisestä ennen sitä. Toteuttamisohjeissa on jaoteltu seksuaalikasvatuksen sisällöt lapsen iän mukaan, jotta kulloinenkin ikäryhmä saisi kehitystasoaan vastaavaa tietoa. Seksuaalikasvatuksen standardien ikäryhmät on jaoteltu 0-4 – vuotiaisiin, 4-6 – vuotiaisiin, 6-9 – vuotiaisiin, 9-12 – vuotiaisiin, 12–15 –vuotiaisiin sekä yli 15-vuotiaisiin nuoriin (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010: 9.) Tämä opinnäytetyö on rajattu yli 12-vuotiaisiin nuoriin, joten työssä keskitytään kertomaan tämän ikäryhmän seksuaalikasvatuksen standardien mukaisista sisällöistä.

3.4.1 12–15 –vuotiaat

12–15 -vuotiaalle nuorille kerrotaan kehonkuvan muuttumisesta, tyttöjen ympärileikkauksista, anoreksiasta, bulimiasta, immenkalvosta ja lävistyksistä sekä kuukautiskierrosta ja naisten ja miesten seksuaalisista tunnusmerkeistä tarkemmin. Nuorelle kerrotaan myös äitiyden ja isyyden vaikutuksesta nuoreen, ehkäisyneuvoloista, ehkäisyn pettämisestä ja sen syistä sekä raskaudesta. Nuoria opetetaan hankkimaan ehkäisyvälineet oikeasta paikasta, tunnistamaan raskauden oireet ja tekemään tietoinen päätös siitä, haluaako nuori vielä seksuaalisia kokemuksia vai ei. Nuoria autetaan kehittämään omaa suhtautumistapaa äitiyteen/isyyteen, ehkäisyyn, aborttiin ja adoptioon. Nuorille tulee kertoa seksuaalisesta kiihottumisesta ja sukupuolten eroihin liittyvistä rooliodotuksista sekä auttaa heitä hyväksymään se, että esimerkiksi kulttuurinsa ja eri tulkintatapojensa vuoksi ihmiset tuntevat asiat tai tilanteet eri tavoin. Nuoria opetetaan puuttumaan syrjintään, epäoikeudenmukaisuuteen ja epätasa-arvoon sekä tekemään seksuaalisissa asioissa vastuullisia valintoja, jotka pohjaavat perusteltuun tietoon, lisäksi nuoria opetetaan huomioimaan sekä omat että muiden seksuaalioikeudet (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010: 48–50.)

3.4.2 15 -vuotta täyttäneet

15 -vuotta täyttäneille nuorille kerrotaan murrosiän psykologisista muutoksista ja opetetaan tunnistamaan tosielämän sekä median välittämän kuvan väliset erot. Nuorille kerrotaan hedelmällisyyden muutoksista ikääntyessä, ja heitä opetetaan keskustelemaan vaikeistakin asioista kumppanin kanssa tasavertaisina. Nuoria autetaan huomioimaan

hedelmällisyyttä, lisääntymistä ja aborttia koskevat sukupuolten väliset erot sekä suh-
tautumaan myönteisesti seksuaalisuuteen ja nautintoon. Nuorille tulee kertoa seksin
merkityksestä eri ikävaiheissa, ja että seksi on muutakin kuin yhdyntää. Lisäksi nuorille
tulee kertoa eri sairauksien vaikutuksesta seksuaalisuuteen sekä seksuaalisista riippu-
vuuksista, pornografiasta ja seksin käyttämisestä kaupankäynnin välineenä. Nuoria ope-
tetaan tunnustamaan avoimesti oma seksuaalinen suuntautumisensa, kuten homosek-
suaalisuus, ja suojautumaan seksuaaliselta häirinnältä. Nuoria opetetaan myös vaati-
maan omien seksuaalioikeuksiensa kunnioittamista sekä tunnustamaan niiden louk-
kaukset. Lisäksi nuorille kerrotaan erilaisista sosiaalisista rajoista, eli yhteisön vaatimuk-
sista ja heitä opetetaan määrittämään oma vakaumuksensa ja omat arvonsa sekä tie-
dostamaan kulttuurin, historian ja yhteiskunnan vaikutukset seksuaaliseen käyttäytymi-
seen (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010: 51–54.) Opinnäytetyön seksuaalikasvatus-
teeman kannalta on tärkeää tietää seksuaalikasvatuksen sisällöstä ja ajoituksesta.
Tässä opinnäytetyössä pyritäänkin syventymään seksuaalikasvatuksen keinoihin vä-
hentää seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa sekä seksuaalikasvatuksen eri osa-aluei-
siin, kuten media- ja turvataitokasvatukseen.

3.5 Mediakasvatus

Lapsille ja nuorille annetaan mediakasvatusta osana perus- ja yläkoulun seksuaaliope-
tusta. Nuoret etsivät seksuaali- ja lisääntymisterveyttä koskevaa tietoa internetistä mo-
nista eri tietolähteistä, joista osa sisältää vääristyneitä tai valheellisia tietoja. Mediakas-
vatuksella opetetaan nuorille tiedon oikeellisuuden kriittistä arviointia sekä tiedonlähteen
laadun arviointia ja yleiskriittistä medialukutaitoa. Mediakasvatuksella opetetaan nuorille
myös keinoja käsitellä mediaa ja yhteiskuntaa sekä median seksuaalisia sisältöjä, kuten
pornoa. Yläkoululaisten mediakasvatuksessa käsitelläänkin pornoa sekä median muita
seksuaalisia sisältöjä ja mediaa seksuaalitiedon välittäjänä, ja opetukseen sisällytetään
myös lähisuhde- sekä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan käsittelyä (Klemetti –
Raussi-Lehto 2016: 40–47.) Mediakasvatuksessa opetetaan nuorille myös turvallista net-
tin käyttöä ja itsensä sekä omien henkilötietojen suojaamista nettisovelluksissa (Kynäs-
lahti – Kupiainen – Lehtonen (toim.) 1/2007: 143).

4 Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta

Seuraavissa alaluvuissa esitellään seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan eri muotoja, väkivallan vaikutuksia sen uhrille sekä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan esiintymistä nuorten keskuudessa.

4.1 Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta ilmiönä

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta loukkaa ihmisen itsemääräämisoikeuksia ja seksuaalioikeuksia sekä kehon koskemattomuutta. Usein seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta eli kaltoinkohtelusta käytetään nimitystä ”seksuaalinen väkivalta” tai ”seksuaalinen hyväksikäyttö”, mutta näihin kuitenkin saattaa sisältyä virheellinen käsitys väkivallan seksuaalisesta luonteesta uhrin kannalta: väkivallanteossa ei ole uhrin näkökulmasta mitään seksuaalista mielihyvää tai kokemusta tuottavaa vaan se usein jopa traumatisoi uhrinsa. Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan eri muotoja ovat muun muassa ahdistelu, nimittely, seksuaalinen häirintä, lähentely ja epämieluisa koskettelu, raiskaus sekä internetissä tapahtuva seksuaalisuutta loukkaava väkivalta. Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa voi ilmetä kaikissa lähisuhteissa riippumatta iästä, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai parisuhteen muodosta. Parisuhteessa esiintyvässä väkivallassa ilmenee yleensä myös seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa joko sanoina tai tekoina. Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa voi esiintyä parisuhteen lisäksi myös muissa lähisuhteissa, mutta sen tekijä voi olla myös joku muu tuttu henkilö tai uhrille aivan tuntematon henkilö (Klemetti – Raussi-Lehto 2013: 152.)

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta vaarantaa usein uhrin seksuaaliterveyden ja seksuaalioikeudet, mutta väkivalta voi olla myös kulttuurisiin eroihin perustuvaa väkivaltaa tai sen uhkaa. Tästä esimerkkinä ovat muun muassa tyttöjen ympärileikkaukset, pakkoavioliitot tai kunniaväkivalta. Kunniaväkivalta liittyy usein naisten ja tyttöjen siveellisyyteen, mutta se voi koskea myös miehiä ja poikia. Pakkoavioliitot kohdistuvat sekä tyttöihin että poikiin, pakkoavioliitossa joko toinen tai molemmat osapuolet eivät ole voineet vaikuttaa kumppaninsa valintaan tai avioliiton solmimiseen: he ovat joko pelänneet väkivallan uhkaa tai heidät on painostettu avioliittoon henkisen tai fyysisen väkivallan avulla. Tyttöjen tai naisten ympärileikkaukset ovat puolestaan naisiin kohdistuva väkivaltainen ja maailmanlaajuinen ilmiö, jolla loukataan naisten ihmisoikeuksia, arvokkuutta, koskemattomuutta ja tasa-arvoa. Poikien ei-lääketieteellisiä ympärileikkauksia ei pidetä sek-

suaalisuutta loukkaavana väkivaltana, mutta se kuitenkin loukkaa poikien henkilökohtaista koskemattomuutta sekä itsemääräämisoikeutta (Klemetti–Raussi-Lehto 2013:152.)

4.2 Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan vaikutuksia uhrille

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta on yleistä nuorten keskuudessa, ja se jää valitettavan usein raportoimatta asian arkuuden vuoksi (Klemetti–Raussi-Lehto 2013:153). Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokevat erityisesti nuoret tytöt, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöryhmiin kuuluvat, homo-, lesbo-, bi-, trans- ja internuoret sekä vammaiset ja seksityötä tekevät ihmiset. Useimmin seksuaalisuutta loukkaava väkivalta ilmeni seksuaalisen häirinnän muodossa. Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta voi aiheuttaa uhrille posttraumaattisen stressioireyhtymän joko välittömästi tai viiveellä, ja tilanteen johdosta voi myöhemmin muodostua kriisi. Lisäksi kaltoinkohtelu aiheuttaa kognitiivisia, emotionaalisia ja neurofysiologisia vaikutuksia, jotka voivat ilmetä somaattisina oireina, kuten pelkoina (erityisesti synnytyspelkona), itsetuhoisuutena, toimintakyvyn laskuna, keskittymiskyvyn muutoksina, masennuksena, seksuaalisuuden muutoksina ja alisuoriutumisenä sekä altistaa mielenterveysongelmille (Klemetti–Raussi-Lehto 2013:155.)

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta pyritään havaitsemaan mahdollisimman aikaisin jos sellaista tapahtuu, ja sen uhrin tulee päästä asianmukaiseen tutkimukseen ja hoitoon iästä, vammasta, etnisestä taustasta, asuinpaikasta, varallisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä tai sukupuolenilmaisusta riippumatta. Paras ehkäisykeino seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kohtaan on seksuaalikasvatus ja väkivallasta, nuorten turvataidoista sekä väkivallan vaikutuksista kertominen (Klemetti – Raussi-Lehto 2013: 153–155.)

Tässä opinnäytetyössä keskitytään kertomaan seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta sekä sen esiintyvyydestä nuorten keskuudessa, ja kulttuurisidonnaiset väkivallan muodot sekä tyttöjen ympärileikkaukset on rajattu työn ulkopuolelle. Kulttuuriin eroihin perustuvasta seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta saisi tehtyä jo oman työnsä, sillä aihe on todella laaja.

4.3 Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan yleisyydestä

Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000–2013 kouluterveyskyselyn mukaan seksuaalisuutta loukkaava väkivalta ja häirintä ovat yleisiä nuorten arjessa. Peruskoulun 8.-9. – luokkalisista tytöistä 20 prosenttia, ammattikoulussa opiskelevista tytöistä 33 prosenttia, ja lukion 1.-2. – vuosikurssin tytöistä noin 23 prosenttia sekä pojista 6-11 prosenttia oli kokenut seksuaalista häirintää eli ahdistelua, häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai loukkaavaa seksuaalista nimitystä joskus tai toistuvasti (kyselyyn vastaajia yhteensä 183000). Jopa kolmasosa tytöistä ja noin joka 10. poika oli kokenut seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa eli painostamista tai pakottamista yhdyntään tai muunlaiseen seksiin, kehon intiimien alueiden koskettelua vasten tahtoa tai päihteiden, rahan tai tavaran tarjoamista vastineeksi seksistä (Luopa ym. 2014: 23–24.)

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta jää usein raportoimatta, koska väkivaltaa ei monesti tunnisteta, aihe on arka ja nuorten on vaikeaa puhua seksuaalisuudesta. Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta koetaan usein häpeällisenä ja uhreilta puuttuu luonteva sanasto seksuaalisuudesta. Myös seksuaalivähemmistöjen edustajien on vaikeaa kertoa kohtaamastaan seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta, sillä raportoidessa tapahtuneesta nuori paljastaisi oman identiteettinsä työntekijälle, mikä on nuorille vielä monesti vaikeaa. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajat (homo-, lesbo-, bi-, trans- ja internuoret) pelkäävät lisäksi raportoinnista seuraavia toimenpiteitä. Nuorten onkin tärkeää saada tietoa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan eri muodoista, jotta he tiedostaisivat väkivaltaiset teot paremmin ja niistä raportoiminen lisääntyisi (Klemetti – Raussi-Lehto 2013:154.)

5 Integroiva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Tässä opinnäytetyössä käytettiin tutkimusmenetelmänä integroivaa kirjallisuuskatsausta, koska se mahdollistaa seksuaalikasvatuksen sekä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan teemojen ja yhteyksien tarkastelun laaja-alaisesti ja monipuolisesti. Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena onkin rakentaa kokonaiskuva tarkasteltavasta aiheesta sekä arvioida vallitsevia teorioita. Kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan kehittää olemassa olevaa teoriaa sekä tuottaa uutta tietoa tutkitusta aiheesta, ja lisäksi sen avulla voidaan kuvata jonkin teorian syntyä historiallisesti tai tunnistaa ongelmia aineistonsa

perusteella (Salminen 2011: 3.) Integroiva kirjallisuuskatsaus on yksi kuvailevan eli traditionaalisen kirjallisuuskatsauksen muodoista. Se on yksi kirjallisuuskatsauksen perustyypeistä: siinä käytetyt aineistot ovat laajoja ja aineiston valintaa eivät rajaa tiukat säännöt. Integroivassa tutkimusmenetelmässä tutkimusaineisto voi koostua erilaisin metodisin lähtökohdin tehdyistä tutkimuksista, jolloin tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä saadaan mahdollisimman suuri otos (Salminen 2011: 8.) Tähän opinnäytetyöhön valikoitui tutkimusmenetelmäksi integroiva kirjallisuuskatsaus, koska tutkimuksia ja muuta aineistoa tutkittavasta aiheesta on todella vähän saatavilla. Integroiva tutkimusmenetelmä mahdollistaa myös esimerkiksi toimintaohjeiden, suositusten ja julkaisuiden käytön kirjallisuuskatsauksen aineistona.

Integroiva kirjallisuuskatsaus on ikään kuin yleiskatsaus johonkin aiheeseen, mutta tutkittava ilmiö tai asia pystytään kuvaamaan laajasti ja ilmiön ominaisuuksia voidaan luokitella. Integroiva tutkimusmenetelmä auttaa kirjallisuuden tarkastelussa, syntetisoinnissa sekä kriittisessä arvioinnissa. Integroiva kirjallisuuskatsaus koostuu tutkimusongelman asettelusta, aineiston hankinnasta, aineiston analyysistä sekä sen tulkinnasta. Integroivan kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymykset ovat väljempää kuin kirjallisuuskatsauksen kahdella muulla tyypillä, systemaattisella katsauksella tai meta-analyysillä. Integroiva kirjallisuuskatsaus saattaa tarjota uusia tutkittavia ilmiöitä systemaattiselle kirjallisuuskatsaukselle (Salminen 2011: 6-8.)

5.1 Tiedonhakuprosessi

Tähän opinnäytetyöhön etsittiin aineistoa seuraavista tietokannoista: Academic Search Elite (Ebsco), Arto, Cinahl, Cochrane, Duodecim, Elektra, Medic, Melinda, MetCat, Ovid, ProQuest, PubMed, ScienceDirect, Google hakukone, Google Scholar sekä Suomen Lääkärilehti. Lisäksi tiedonhaku täydennettiin manuaalisella haulla. Tiedonhaussa käytettiin hakusanoja: "seksuaalisuutta loukkaava väkivalta", "seksuaalinen väkivalta", "seks* AND väkivalta", "seksuaalinen häirintä", "seksuaalinen ahdistelu", "raiskaus", "nuori", "nuor*", "seksuaalikasvatus", "seksuaalivalistus", "ehkäisy", "ehkäisykeinot", "media AND vaikutus", "vaikutus", "sexual assault", "sexual abuse", "sexual harassment" "sexual violence", "violence AND sexual", "rape", "sex education", "education AND sexual", "media", "prevention", "prevention strategies", "effect", "influence", "impact", "young adult", "adolescence" sekä näiden termien yhdistelmiä AND -sanalla.

Tietokannoista tai manuaalisella haulla löytyi tämän opinnäytetyön aiheeseen sopivia tutkimuksia vain muutamia. Opinnäytetyön tiedonhaussa auttoi myös Metropolia Ammattikorkeakoulun Tukholmandun kirjaston informaattikko, mutta opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin vastaavia tutkimuksia ei löytynyt enempää. Aineiston valikoitumisesta kirjallisuuskatsaukseen kerrotaan seuraavassa alaluvussa.

Tiedonhakuja kuvaava analyysikehys on tämän opinnäytetyön liitteenä (liitetaulukko 1).

5.2 Aineiston valinta

Tietokannoista ei löytynyt tämän kirjallisuuskatsauksen aiheeseen vastaavia tutkimuksia kuin yksi (sekä kaksi tutkimusta manuaalisella haulla), sillä tutkimukset käsittelevät usein afrikkalaisia naisia, ehkäisyn käyttöä, hiv-tartuntoja tai ne oli tehty täysin erilaisessa kulttuurissa, kuten kehitysmaissa tai Aasian maissa, eikä tutkimuksia täten voi verrata Suomen koulujen seksuaalikasvatukseen.

Kirjallisuuskatsauksen aineiston sisäänottokriteereiksi muodostuivat: aineiston tulee olla suomen tai englanninkielinen, aineisto on julkaistu vuosina 2005–2016, aineisto käsittelee seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa tai sen ehkäisyä, median vaikutuksia nuoriin, seksuaalista häirintää netissä tai seksuaalikasvatusta Suomessa. Tuloksista poissuljettiin kaikki materiaali, joka käsittelee aiheita hyvin erilaisissa kulttuureissa (kuten kehitysmaissa) tai joka käsittelee seksuaalikasvatusta ainoastaan raskaudenehkäisyn ja seksitautien osalta.

Tämän kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymyksiin vastaavaa materiaalia löytyi hyvin niukasti, joten aineistoon oli hyväksyttävä seksuaalikasvatukseen liittyvät oppaat, suositukset, julkaisut ja toimintaohjeet. Tietokantojen kautta aineistoksi valittiin yksi varusmiesten parisuhdeväkivaltakoulutusta käsittelevä tutkimus, yksi oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisema tutkimus, yksi kirjallisuuskatsaus, Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen toimintaohjelma, tunne- ja turvataito-opas sekä Mediakasvatusseuran julkaisu. Manuaalisen haun kautta aineistoa täydennettiin kouluterveyskyselyllä, poliisiammattikorkeakoulun raportilla (Lapsiuhritutkimus), oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisemalla tutkimuksella, sisäministeriön julkaisulla, opetusjulkaisulla, seksuaalikasvatuksen tueksi tehdyllä työpaperilla, Suomen Kättilöliiton seksuaalikasvatusmateriaalilla, yhdellä väitöskirjalla sekä menetelmäkirjallisuudella.

Kirjallisuuskatsauksessa käytettyä aineistoa kuvaava taulukko on tämän opinnäytetyön liitteenä (liitetaulukko 2).

5.3 Aineiston analysointi

Sisällönanalyysillä pyritään muotoilemaan aineiston sisältö tiiviiseen ja selkeään muotoon niin, ettei aineiston informaatiosta katoa mitään oleellista. Laadullisen aineiston analyysissä kootaan yhteen hajanaisen aineiston päätuloksia, josta saadaan selkeää ja yhtenäistä informaatiota. Analyysillä selkiytetään aineistoa, jotta ilmiöstä voitaisiin tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Sisällönanalyysi perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan materiaalin oleellisista asioista. Laadullisen aineiston analyysimuotoja ovat induktiivinen, deduktiivinen ja abduktiivinen sisällönanalyysi. Deduktiivinen sisällönanalyysi etenee yleisestä teoriasta yksittäiseen päätelmään, kun taas abduktiivisen päättelyn mukaan teorianmuodostus on mahdollista vain, jos havaintojen tekoon liittyy jokin johtolanka (Tuomi - Sarajärvi 2013: 95–97.)

Tämän kirjallisuuskatsauksen aineisto analysoitiin käyttämällä induktiivista sisällönanalyysiä, jossa on kolme vaihetta: aineiston redusointi eli pelkistäminen, klusterointi eli ryhmittely sekä abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Ensimmäisessä vaiheessa aineistosta karsittiin kaikki katsaukselle epäoleellinen pois, eli informaatiota tiivistettiin ja pilkottiin osiin. Pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä, eli aineistosta pelkistettiin vain tutkimuskysymyksiin vastaamisen kannalta olennaiset asiat (Tuomi - Sarajärvi 2013: 108–109.)

Seuraavassa vaiheessa klusteroitiin eli ryhmiteltiin aineistosta esiin nostetut alkuperäisilmaisut (esimerkiksi tutkimustulokset tai toimintaohjeet) niiden samankaltaisuuksien tai eroavaisuuksien mukaan. Samaa tarkoittavat asiat yhdistettiin yhdeksi alaluokaksi ja määritettiin luokalle analyysiyksikkö, eli luokka nimettiin sitä kuvaavalla käsitteellä. Aineisto tiivistyi, kun yksittäiset tekijät sisällytettiin yleisempiin käsitteisiin ja muodostui pelkistetyt alkuperäisilmaisut, alaluokat, yläluokat sekä pääluokat. Klusteroinnilla luodaan pohja katsauksen perusrakenteelle, ja tutkittavaa ilmiötä voidaan alustavasti kuvata (Tuomi - Sarajärvi 2013: 110.)

Abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen on analyysin viimeinen vaihe, jossa erotetaan katsauksen kannalta oleellinen tieto ja sen perusteella muodostetaan teoret-

tisia käsitteitä. Käsitteellistämässä edetään alkuperäisinformaation ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Käsitteiden muodostamista jatketaan niin kauan kuin aineiston kannalta on tarpeen. Käsitteiden avulla voidaan muodostaa kuvaus tutkittavasta ilmiöstä ja niitä yhdistelemällä saadaan vastaus tutkimusongelmaan (Tuomi - Sarajärvi 2013: 111–112.)

Kirjallisuuskatsauksen aineiston sisällönanalyysiä kuvaava esimerkkikuva on opinnäytetyön liitteenä (liite 3).

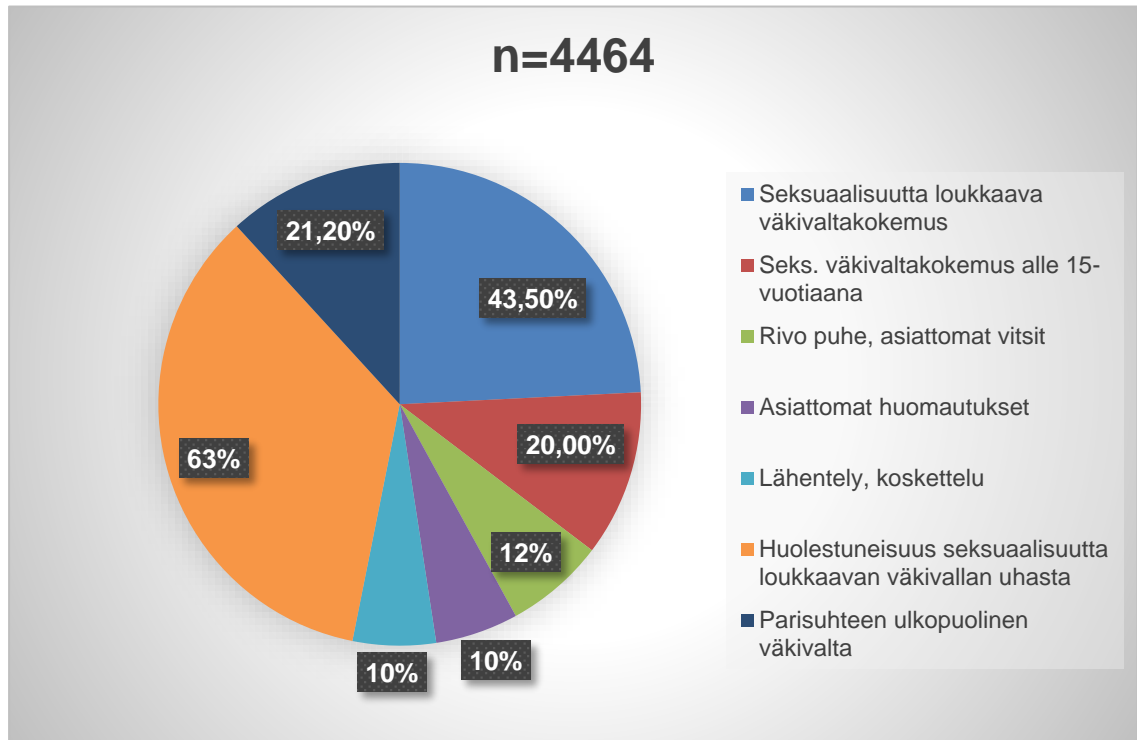
6 Seksuaalikasvatuksen ja seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan välinen yhteys

6.1 Seksuaalisuutta loukkaavat väkivaltakokemukset

Tilastojen mukaan seksuaalisuutta loukkaava väkivaltainen käytös on lisääntynyt viime vuosina. Vuonna 2014 poliisille ilmoitettuja raiskauksia oli 1009 kun esimerkiksi edellisenä vuonna raiskauksia ilmoitettiin 977 kappaletta (Tilastokeskus 2014.) Todellisuudessa seksuaalisuutta loukkaava väkivalta ei ole todennäköisesti merkittävästi lisääntynyt, vaan uhrien ilmoitusaktiivisuus on kasvanut (Piispa – Heiskanen – Kääriäinen – Siren 2005: 14–16). Tästä huolimatta kolme neljäsosaa seksuaalisuutta loukkaavasta väkivaltaisesta käytöksestä jää ilmoittamatta, mikä vaikeuttaa asiaan puuttumista ja mahdollistaa väkivallan uusiutumisen (Sisäministeriö 2015: 54; Bildjuschkin toim. 2015: 123–124).

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisussa Naisiin kohdistunut väkivalta 2005 – tutkimuksessa kerrotaan, että 43,5 % tutkimukseen vastanneista naisista (n=4464) on joutunut joskus elämänsä aikana seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan tai sillä uhkailun kohteeksi. Erityisesti parisuhteen ulkopuolinen seksuaalisuutta loukkaava ahdistelu ja väkivaltakokemukset, eli tuntemattoman tai puolittutun suorittama väkivalta on lisääntynyt. Yhteensä 21,2 % naisista oli kohdannut epämiellyttäväksi koettua seksuaalista käyttäytymistä, uhkailua tai seksuaaliseen kanssakäyntiin pakottamista, kun edellisessä tutkimuksessa (vuonna 1997) tulos oli 16,7 %. Tutkimukseen vastanneista naisista 20 % oli myös kokenut seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa jo alle 15-vuotiaana (Piispa ym. 2005: 20–30.) Tutkimuksessa todettiin yleisimpiä naisiin kohdistuvan seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan muotoja olevan rivo puhe tai loukkaavat kaksimieliset vitsit (12 %),

asiattomat huomautukset naisen seksuaalisuudesta tai vartalosta (10 %) sekä lähentely tai koskettelu (10 %). Tutkimuksen mukaan jopa 63 % naisista on jonkin verran huolissaan seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan riskistä (Piispa ym. 2005: 99–125.)

Kuva 1: Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan kokemukset naisilla "Naisiin kohdistunut väkivalta 2005"-tutkimuksen mukaan (Piispa – Heiskanen – Kääriäinen – Siren 2005:99–125)

Myös nuorten miesten parisuhdeväkivaltakokemukset ovat melko yleisiä erityisesti vähän koulutettujen nuorten keskuudessa. Varusmiehiä koskevassa tutkimuksessa "Myös nuoret miehet joutuvat parisuhdeväkivallan uhreiksi" kerrotaan noin 14–17% varusmiehistä ilmoittaneen joutuneensa kumppaninsa väkivallan kohteeksi, kun taas noin 1 % varusmiehistä ilmoitti itse lyöneensä kumppaniaan (n=1389). Tutkimuksessa selvitettiin varusmiesten kokemuksia sekä asenteita parisuhdeväkivaltaa kohtaan, ja testattiin sopisiko lyhyt koulutus parisuhdeväkivallan ennaltaehkäisystä osaksi varusmieskoulutusta (Nieminen – Heloma – Pihlajamäki 2008:147–148.)

6.2 Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisykeinot

Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäiseminen on yksi tärkeä tavoite nykymaailmassa. Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta ja sillä uhkailu ovat tilastojen mukaan lisääntyneet, ja toimenpiteet seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uusiutumisen ehkäisemiseksi ovat usein riittämättömät. Tarvitaankin lisää koko väestöä koskettavaa asennekasvatusta, joka on suunnattu erityisesti nuorille miehille (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 33–34.)

6.2.1 Asennekasvatus

”Myös nuoret miehet joutuvat parisuhdeväkivallan uhreiksi” – tutkimuksessa todettiin, että lyhyelläkin koulutuksella voitiin vaikuttaa varusmiesten parisuhdeväkivaltaa hyväksyviä asenteita vähentävästi. Ennen koulutusta tehdyssä kyselyssä (n=1389) 83 % vastaajista ei hyväksynyt naisten väkivaltaisuutta ja 93 % miesten väkivaltaisuutta parisuhteessa. Koulutuksen jälkeen asenteita kysyttiin uudelleen, ja tällöin (n=752) 92 % vastaajista ei hyväksynyt naisten väkivaltaisuutta eikä 95 % miesten väkivaltaisuutta. Tutkimuksessa huomattiin, että jo lyhyt koulutus lisää nuorten tietopohjaa ja vaikuttaa asenteisiin vähentämällä väkivaltaisen käyttäytymisen hyväksymistä parisuhteessa (Niemi ym. 2008: 147–151.) Kirjallisuuskatsauksessa ”A systematic review of primary prevention strategies for sexual violence perpetration” kerrotaan, että toimivan seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ennaltaehkäisykoulutuksen tulee olla teorialähtöinen, kokonaisvaltainen ja oikeaan aikaan annettua. Koulutuksen tulee lisäksi sisältää riittävästi opetusta, hyödyntää eri opetusmenetelmiä, mahdollistaa positiivisten sosiaalisten suhteiden syntyminen sekä opettajien tulee olla hyvin koulutettuja ja kurssin päätteeksi on tehtävä suoritusten loppuarviointia (DeGue – Valle - Holt – Massetti – Matjasko – Tharp 2014: 356-358.)

6.2.2 Väkivaltakokemusten taustamuuttujat

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisussa ”Naisiin kohdistunut väkivalta 2005” -tutkimuksessa todetaan, että naisilla, jotka juovat alkoholia useammin tai humalaan asti sekä naisilla, jotka käyvät usein ulkona esimerkiksi ravintolassa tai diskossa on muita naisia enemmän seksuaalisuutta loukkaavia väkivaltakokemuksia. Seksuaalikasvatuksen avulla voidaan opastaa nuoria välttämään riskialttiita tilanteita väkivaltakokemusten

minimoimiseksi (Piispa ym. 2005:96–98.) Seksuaalikasvatus on tärkeää aloittaa riittävän aikaisin, jotta asennekasvatuksella ehdittäisiin vaikuttaa nuoriin ikävaiheessa, jossa heidän sukupuoli-identiteettinsä muotoutuu ja jossa sitä voidaan kasvatuksen keinoin vielä muokata (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2010: 34). Myös nuori itse voi toimia seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan tekijänä, jolloin tekijän taustalla yleensä on oma kokemus väkivallan uhrina olemisesta (Kaltiala-Heino – Työläjärvi – Eronen 2015: 651).

”Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset - Nuorisoriikollisuuskyselyiden tuloksia 1995–2008” – tutkimuksessa kerrotaan, että nuorten riskiä joutua seurustelusuhdeväkivallan kohteeksi lisäävät muun muassa kokemukset vanhempien tekemästä väkivallasta, kaveripiirissä tapahtuva parisuhdeväkivalta, aiemmat väkivaltakokemukset, varhain alkanut päihteiden käyttö ja päihteiden käyttö ylipäätään sekä seksuaalinen riskien ottaminen. Tutkimuksen mukaan nuorten seurustelusuhteissa väkivallan kokeminen on yleisempää pojille kuin tytöille. Noin joka neljännes nuori (n=5826) ilmoitti kokeneensa seurustelukumppaninsa taholta fyysistä väkivaltaa tai sen uhkaa (Salmi toim. 2012: 149-151.)

6.2.3 Tunne- ja turvataidot

Nuorille tulee opettaa tunne- ja turvataitoja seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ennaltaehkäisyksi. Terveystieteiden tutkimuskeskus on julkaissut osana naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelmaa oppaan ”Turvataitoja nuorille -Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn”. Oppaassa käsitellään seksuaalisuuden, itsemääräämisoikeuden ja seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan teemoja. Nuorten turvataitokasvatuksella lisätään heidän tietojansa seksuaalioikeuksista ja annetaan keinoja puolustaa itseään seksuaalisuutta loukkaavaa häirintää, väkivaltaa ja kaltoinkohtelua vastaan. Turvataitokasvatuksella tuetaan myös nuorten omia voimavaroja sekä tunnetaitojen kehittymistä (Aaltonen 2012: 11.)

Turvataito-opas pohjautuu seksuaalikasvatuksen standardien mukaisiin sisältöihin, ja se on suunniteltu 12–15 –vuotiaille sekä 15 vuotta täyttäneille nuorille. Turvataitokasvatusta annetaan yleensä koulussa terveystiedon tunnilla, mutta se sopii hyvin myös osaksi muitakin oppiaineita, kuten liikuntaan, yhteiskuntaoppiin, kuvaamataitoon, historiaan tai esimerkiksi nuoriso- tai harrastustoimintaan. Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan tee-

man pohtiminen sekä turvataitojen opetus tulisikin kirjata näkyvämmiin opetussuunnitelmaan, jotta sen käsittely eri oppiaineissa toteutuisi (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 35.)

Turvataitokasvatuksessa käytetään opetusmuotona perinteisen keskustelun ja yhteisen pohtimisen lisäksi taidetta sekä fyysisen kontaktin sisältäviä harjoituksia. Turvataitokasvatuksella harjoitellaan muun muassa sanomaan ei epämiellyttäville asioille ryhmäpaineen alaisena, opetellaan netin turvallista käyttöä ja pohditaan milloin on hyvä poistua epäilyttävästä tilanteesta ja kertoa tapahtuneesta aikuiselle. Lisäksi turvataidot opettavat mihin on sopivaa kosketella, ja havainnollistetaan nuorille väkivaltaisuuden eri muotoja esimerkiksi parisuhteessa. Nuorille pitää korostaa, ettei väkivaltaista käyttäytymistä tai sillä uhkailua tule koskaan hyväksyä seurustelusuhteessa (Aaltonen 2012: 109–118.)

Tunnekasvatuksessa puolestaan nuoria opetetaan hallitsemaan epämiellyttäviäkin tunteita ja hyväksymään kaikenlaiset tunteet. Nuorille opetetaan, että tunteet ovat eri asia kuin teot, ja kaikki tunteet ovat sallittuja, kun taas väkivaltainen käytös ei ole. Oppitunneilla harjoitellaan esimerkiksi aggressiivisten tunteiden hallintaa tai empatian osoittamista näyttelyn keinoin tai yhdessä keskustelemalla (Aaltonen 2012: 53–65.)

6.2.4 Maahanmuuttajien perehdytys

Maahanmuuttajien kunnollinen perehdytys ja kotouttaminen saattaa ehkäistä kulttuurisista eroavaisuuksista johtuvaa seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 35). Osassa maista, joista tulee pakolaisia Suomeenkin, naisten asema ei ole tasa-arvoinen miesten kanssa, ja naisten toimintaa saatetaan rajoittaa. Osaa maahanmuuttajatyöistä on esimerkiksi kielletty osallistumasta koulun ehkäisyvalistukseen, jolloin he eivät saisi tietoa myöskään seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta. Maahanmuuttajien tulee saada tietoa ja perehdytystä omalla äidinkielellään ja on varmistuttava, että erityisesti maahanmuuttajapojat tai -miehet ymmärtävät kaiken seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan (nimittelyn, häirinnän, uhkailun tai muun vastaavan) olevan kiellettyä Suomessa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 35–36.)

6.2.5 Mediakasvatus

Mediakasvatus on olennainen osa nykypäivän seksuaalikasvatusta, sillä nuoret viettävät koko ajan enenevässä määrin aikaa netissä. Mediakasvatuksella opetetaan nuorille tarkastelemaan median (television, mainosten, elokuvien, pornon ja niin edelleen) sisältöjä kriittisesti sekä suojaamaan internetissä itsensä ja yksityisyytensä, ja tunnistamaan laittomat aineistot sekä häirintätapaukset (Salokoski – Mustonen 2007: 111–113.) Mediakasvatuksesta kerrotaan lisää opinnäytetyön pääluvussa 8, joka käsittelee median haasteita. Mediakampanjoilla on mahdollista vaikuttaa koko väestöön tai tiettyjen kohderyhmien asenteisiin ja käyttäytymismalleihin. Nuorten kohdalla sähköiset mediakampanjat tavoittaisivat monia internetin välityksellä, ja erityisesti nuorille miehille kohdistetuilla kampanjoilla kannustetaan miehiä kyseenalaistamaan naisiin kohdistuvan väkivallan oikeutuksen käsitykset (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 33–35.)

6.2.6 Ennaltaehkäisevän työn haasteet

Tämänhetkiset toimet väkivaltaan puuttumiseksi tai sen uusiutumisen ehkäisemiseksi eivät ole riittäviä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 41–42). Viranomaisille, sosiaali- ja terveysalan työntekijöille sekä muille nuorten kanssa työskenteleville ihmisille tulisi antaa lisäkoulutusta seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan osalta, jotta he osaisivat havaita nuorena mahdolliset väkivallan merkit ja puuttua siihen. Viranomaiset ja muut työntekijät tarvitsevat riittävästi tietoa seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta ja sen seurauksista, ja heidän tulee osata ottaa se nuoren kanssa puheeksi. Uhrin on usein vaikeaa tuoda esille kohtamansa väkivalta, minkä vuoksi väkivallan puheeksi otto ei koskaan saisikaan jäädä uhrin aloitteen varaan (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 41–42.)

Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisemiseksi on myös yhtenäistettävä lainsäädäntöä uhrista otettavien dna-näytteiden säilömisestä osalta. Kunnissa on erilaisia käytäntöitä näytteiden säilömisajoina: näytteen hävittämisen jälkeen on vaikeaa saada pitäviä todisteita kasaan ilman dna-näytteitä, jos uhri muuttaakin mieltään ja päättää myöhemmin nostaa syytteen tekijää vastaan. Tällaista eriarvoisuutta esiintyy myös kuntien palveluiden tarjonnassa, sillä pienissä kunnissa ei ole tarjota seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhrille samoja palveluita kuin isommissa kaupungeissa (esimerkiksi raiskaustukikeskus, kriisikeskukset, erikoissairaanhoido jne.). Seksuaalirikoksista tuomituille tulee kokeilla myös nykyistä enemmän väkivaltaisuuden katkaisuohtoja, joista voi osalle olla hyötyä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 41–48.)

Seksuaalikasvatuksen taso on hyvin vaihtelevaa eri koulujen välillä Suomessa, mikä kertoo seksuaalikasvatuksen huonosta suunnittelusta valtakunnallisesti (Liinamo 2005: 83). Koulun seksuaalikasvatus tavoittaa tytöt paremmin kuin pojat, johon saattaa vaikuttaa kehittymisen eritahtisuus sekä tyttöjen myönteisempi suhtautuminen tietopuoliseen opiskeluun. Huonojen seksuaaliterveystietojen todennäköisyys kasvaa, jos nuori ei koe seksuaaliasioita vielä itselleen ajankohtaiseksi (Liinamo 2005: 80-83.)

7 Media ja nuoret

Seuraavissa alaluvuissa käsitellään mediaa vaikutuskanavana, mediateknologian tuomia haasteita, kuten median seksuaalisten sisältöjen vaikutuksia nuoriin, nuorten netinkäyttöä ja sen mukanaan tuomia seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uusia muotoja sekä mediakasvatusta ja sen toteutukseen liittyviä haasteita.

7.1 Media vaikuttajana

Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittisen ohjelman mukaan mediallyllä on merkittävä vaikutus seksuaaliterveyteen (Väestöliitto 2006: 27). Nuoret ovat yhä enemmän alttiina mediasisältöjen vaikutuksille joko tiedostamattaan tai tiedostetusti matkapuhelimen, television ja internetin kautta. Media vetoaa tunteisiin voimakkaasti musiikilla, kuvanasettelulla ja kielenkäytöllä, mainontaan on sijoitettu suuria summia rahaa, jotta ne myisivät katsojalle tuotteita parhaiten. Media on tiedonjaon väline, mutta ongelmana on median kontrolloimattomuus: seksuaalikasvattajat tai esimerkiksi lapsen vanhemmat eivät pysty kontrolloimaan sitä, minkälaisen kuvan media antaa seksistä, seksuaalisuudesta ja itsemääräämisoikeudesta, oman ja toisten kehojen koskemattomuudesta, arvostuksesta tai seksuaalisesta käyttäytymisestä. Jos yksilöllä on huono perustietämys seksuaaliterveydestä, voi media vahingoittaa tätä kuvaa entisestään esimerkiksi naisia halventavan pornografian avulla (Väestöliitto 2006: 27–29.)

Mediakynnys ei enää nykyään ylity, jos uutisessa, mainonnassa tai elokuvassa ei ole osallisena väkivaltaa tai seksiä, sillä nämä hätkähdyttävät ja herättävät katsojan huomion. Lapset eivät ole suojassa väkivaltaisilta tai seksuaalisilta median materiaaleilta, eivätkä he osaa käsitellä tai suhteuttaa näkemäänsä asiaa kehitystasonsa sisällöillä.

Mainonnan seurauksena nuorelle voi muotoutua riittämätön minäkuva sekä epärealistisia odotuksia seksistä (Väestöliitto 2006: 27–29.)

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelmassa todetaan 85 % suomalaisista 16–89 –vuotiaista käyttävän internetiä. Haasteena on näiden helposti saatavilla olevien seksuaaliterveystietojen lähteiden oikeellisuus ja vaihteleva laatu (Klemetti – Raussi-Lehto 2013: 154.) Jotta verkkoa voi käyttää seksuaalikasvatuksen tiedonvälityskanavana, tulee väestöllä olla hyvä perustietämys seksuaali- ja lisääntymisterveysasioista, sekä kriittistä medialukutaitoa ja kykyä arvioida lähteiden luotettavuutta. Mediakasvatus on myös osa lasten ja nuorten seksuaaliopetusta, sillä median välittämä kuva seksistä saattaa muokata nuorten kokemusta omasta seksuaalisuudestaan sekä toisten odotuksista ja vaatimuksista heitä kohtaan (Kuortti 2012: 26.)

7.2 Mediateknologia haasteena

Uusi mediateknologia ja jatkuvasti kehittyvät eri nettisovellukset ovat tuoneet mukanaan paljon haasteita. Sovellukset mahdollistavat myös uusien hyväksikäyttömuotojen kehittymisen, ja ne tekevät seksuaalisesta häirinnästä entistä helpompaa (Fagerlund – Peltola – Kääriäinen – Ellonen – Sariola 2014: 102–109.) Seuraavissa alaluvuissa on esitelty median mukanaan tuomia haasteita seksuaalikasvatuksen ja seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan näkökulmista.

7.2.1 Varhainen altistuminen seksuaalisille sisällöille

Mediakasvatusseuran julkaisussa ”Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin — katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -sääntelyn käytäntöihin” kerrotaan, että liian varhainen altistuminen median seksuaalisille sisällöille voi häiritä lapsen tai nuoren tunne-elämän kehitystä ja vaikeuttaa myöhemmin nuoren seksuaali-identiteetin kehitystä. Internetissä kaikki tieto on käyttäjän iästä riippumatta nähtävillä; osa nuorista etsii aktiivisesti seksuaalisia sisältöjä internetistä, mutta osa heistä altistuu tahtomattaan esimerkiksi pornolle (Salokoski – Mustonen 2007: 63–65.) Julkaisun mukaan USA:ssa tehdyssä tutkimuksessa 10–17 –vuotiaista nuorista 47 % oli altistunut nettipornolle, joka aiheutti ristiriitoja kumppanin ja omien vaatimusten välille. Nuoret ottavat me-

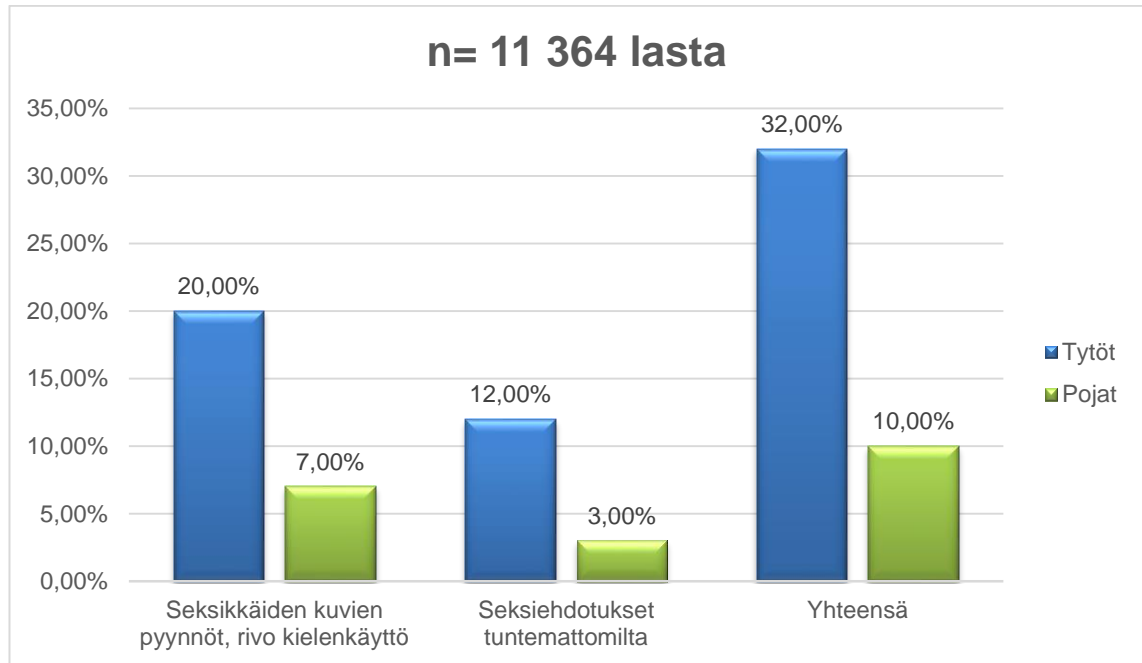
dian luomista kuvista mallia ja kuvittelevat kuinka kuuluisi seksin aikana toimia, tai olettavat muiden ikätoverien harrastavan useammin seksiä (Mitchell – Finkelhor – Wolak 2003: 342.)

Nuorten käsityksiin seksistä ja seksuaalisuudesta vaikuttaa voimakkaimmin televisio: sen seksuaalisväritteiset sisällöt tekevät nuorista myös sallivampia ehkä sellaisillekin teoille jotka nuoresta tuntuu epämiellyttävältä (Salokoski – Mustonen 2007: 63–65). Julkaisussa todetaan, että mitä nuorempana ja mitä enemmän nuori altistuu seksuaalisille materiaaleille kun hän ei vielä ole iän mukaisesti sopivalla kehitystasolla, sitä aikaisemmin ja aktiivisempi hän pyrkii olemaan seksuaalisesti todellisessa elämässä. Tämä selittää siis nuorten varhaisia yhdyntöjä. Pornon katselu liian varhain lapsen kehitystasoon nähden saattaa ahdistaa lasta ja jättää jopa pysyviä pelkoja seksuaalisuutta kohtaan, koska lapsi ei osaa vielä käsitellä näkemäänsä seksuaalista toimintaa (Salokoski – Mustonen 2007: 63–65.) Jos nuoren seksuaaliterveystiedot ovat heikot, voi pornon katselu vaikuttaa haitallisesti myös nuoren tietoihin ja asenteisiin seksuaalisuutta kohtaan: nuori saattaa esimerkiksi verrata itseään pornofilmillä esiintyvään naiseen tai mieheen tai ajatella seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan olevan normaali osa seksiä, koska nainen näyttää filmillä nauttivan siitä. Porno saattaa luoda sitä paljon katsoville nuorille suhteetomia suorituspaineita: nuoret tuntevat omat taitonsa riittämättömiksi sekä saattavat kärsiä kiihottumisongelmista kun oma partneri ei toimikaan niin kuin pornoelokuvassa (Aaltonen 2012: 69–70.)

7.2.2 Nuorten netinkäyttö

Poliisiammattikorkeakoulun raportin ”Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013 – Lapsiuhritutkimuksen tuloksia” mukaan 85 % 6. luokkalaisista nuorista käyttää internetiä päivittäin joko puhelimella, tietokoneella tai tabletilla. Internetin sosiaalisen median erilaiset sovellukset uudistuvat jatkuvasti, ja nuorten reaaliaikainen hyväksikäyttö sosiaalisessa mediassa lisääntyy. Nuoret tapaavat aiempaa enemmän tuntemattomia internet-tuttuja (noin 25 %, n= 11 364 lasta) mikä lisää riskejä nuorten kohtaamaan seksuaalisuutta loukkaavaan väkivaltaiseen tekoon. Useimmat nuorista tiedostavat tuntemattoman tapaamisen riskit, mutta eivät usko niiden koskettavan itseään. Sosiaalisen median kautta levitetään loukkaavia kuvia tai alastonkuvia ja häiritään esimerkiksi kommentoimalla nuoren julkaisemaa kuvaa seksuaalisuutta loukkaavalla tavalla. Lapsiuhritutkimuksen mukaan (n= 11 364) 9. luokkalaisten tyttöjen yleisin sosiaalisen median häirinnän

muoto on seksikkäiden kuvien pyytäminen (20 %) ja pojilla rivo kielenkäyttö (7 %). Tyttöistä 12 % ja pojista 3 % saa seksiehdotuksia tuntemattomilta netin kautta. Tutkimuksen mukaan seksuaalinen häirintä ei ole kuitenkaan viime vuosina lisääntynyt vaikka netin käyttö onkin kasvanut. Tutkimuksessa ehdotetaan syyksi ennaltaehkäisevää toimintaa kuten mediakasvatusta ja vanhempien läsnäoloa (Fagerlund ym. 2014: 102–109.)

Kuva 2: 9. luokkalaisten tyttöjen ja poikien tavallisimmat seksuaalisuutta loukkaavat väkivaltakokemukset sosiaalisen median kautta "Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013 – Lapsiuhritutkimuksen tuloksia" mukaan (Fagerlund – Peltola – Kääriäinen – Ellonen – Sariola 2014: 102–109)

7.2.3 Hyväksikäytön uudet muodot

Grooming eli lapsen houkutteleva seksuaalisiin tekoihin tai tarkoituksiin on yksi reaaliaikaisen hyväksikäytön uusista muodoista. Grooming tarkoittaa myös seksuaalisuutta loukkaavan hyväksikäytön valmistelua: tekijä hivuttautuu vähitellen osaksi lapsen tai nuoren elämää, luo luottamuksellisen suhteen sekä tilan ja olosuhteet hyväksikäyttöä varten. Internetin kautta tekijä luo kontaktin ja tutustuu nuoreen, ja myöhemmin pyytää nuorelta seksuaalisia kuvia tai videotallenteita, pyrkii seksuaalissävyytteiseen keskusteluun tai hyväksikäyttöön reaali maailmassa. Alle 18 – vuotiaan lapsen houkuttelu hyväksikäyttötarkoituksessa fyysiseen tapaamiseen tai esimerkiksi web-kameran välityksellä on rikollista vaikka fyysistä hyväksikäyttöä ei tapahtuisikaan (Pelastakaa Lapset ry 2011: 22–23.)

Sexting (sex = seksi, texting = tekstiviestien lähettäminen) tarkoittaa seksuaalissävyytteisten viestien tai kuvien lähettämistä toiselle osapuolelle. Viestit saattavat sisältää esimerkiksi alastonkuvia, ja ongelmana on kuvien tai viestien leviäminen kolmannelle osapuolelle eli asiaan kuulumattomille henkilöille esimerkiksi parisuhteen päättyessä seurustelukumppanin ollessa kostonhaluinen. Kuvien tai videoiden julkisuuteen leviäminen ja luvatta jakaminen aiheuttaa uhrille yleensä aina häpeää, syyllisyyttä, ahdistuneisuutta, nolouden tunnetta sekä joskus jopa itsetuhoisuutta (Bildjuschkin toim. 2015: 123.)

Kolmas uusi reaaliaikaisen hyväksikäytön muoto on sextortion (sex= seksi, extortion= kiristäminen), joka tarkoittaa kohteen kiristämistä tekijän seksuaalisten halujen mukaisesti. Tekijä saattaa esiintyä netissä väärellä identiteetillä ja pyytää kohteelta alastonkuvia, jonka jälkeen tekijä kirittää uhria seksuaalisiin tekoihin tai esimerkiksi maksamaan rahasumman estääkseen kuvien leviämisen nettiin. Lisäksi web-kamerasovelluksien kautta nuoret voivat saada tuntemattomilta häiritseviä livevideoita, joissa he esimerkiksi itsetyydyttävät tai tekevät muita seksuaalissävyytteisiä tekoja (Bildjuschkin toim. 2015: 123.)

7.3 Mediakasvatus

Seuraavissa alaluvuissa kerrotaan tarkemmin mediakasvatuksen toteuttamisesta kouluissa, ja sen toteuttamiseen liittyvistä haasteista.

7.3.1 Mediakasvatus kouluissa

Mediakasvatus sisältyy peruskoulussa media ja viestintätaitoina muun muassa äidinkielen ja viestintätaitojen opetukseen, mutta mediakasvatuksen sisältöjä voi yhdistää myös terveystiedon ja reaaliaineiden oppiaineisiin. Mediakasvatusta voivat toteuttaa asiantuntijakouluttajat, opettajat, kerhonojajaajat sekä nuoret itse, ja koulujen lisäksi sitä voidaan soveltaa nuorisotyöhön, varhaiskasvatukseen sekä kirjastoalalle. Mediataitoihin kuuluvat kyky osata suodattaa, arvioida ja tulkita mediasisältöjä kriittisesti, käyttää mediaa itseilmaisuuksiin sekä mediateknologian yleiset käyttötaidot. Mediakasvatuksen yhteydessä harjoitellaan esimerkiksi mediatuotteiden analyysia, perehtymistä median lajityyppeihin

ja tuotantotapoihin sekä keskustellaan median ja mainosten vaikutuskeinoista. Medialukutaidot kehittävät nuorta ajattelemaan ja arvioimaan kriittisesti mainosten ja muun median pyrkimyksiä vaikuttaa katsojaan (Salokoski – Mustonen 2007: 111–113.)

Mediakasvatukseen sisältyy myös aiemmin esitellyt turvataidot: nuori osaa suojata itsensä ja oman yksityisyytensä netissä sekä osaa tunnistaa häirintätapaukset ja laittomat aineistot ja osaa toimia ongelmatilanteissa oikein. Turvataidot ovat jatkuvasti yhä tärkeämpi osa mediakasvatusta mediateknologian ja mediasovellusten koko ajan uudistuessa (Salokoski – Mustonen 2007: 111–113.) Turvataidoilla havainnollistetaan nuorille median mahdollisia riskejä ja pyritään välttämään median käytöstä aiheutuvia kielteisiä ilmiöitä. Turvataidoista nuoret tuntevat parhaiten oman salasanansa suojaamisen ja he ovat tietoisia yksityisyydensuojasta, pornografiasta sekä lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä netissä (Bildjuschkin toim. 2015: 145–146.)

Suomen Kätilöliitto on julkaissut ”IhmiSeksi 2013 -materiaalia 12–18 - vuotiaiden nuorten kanssa työskenteleville seksuaalikasvatusta varten” oppaan seksuaalikasvattajille, jossa käsitellään seksuaalisuuteen liittyviä asioita, muun muassa seurustelusuhteita, seksiä, seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa sekä netissä tapahtuvaa häirintää. Oppaassa on nuorille myös niin sanottu ”Nettiketti” eli ohjeet kuinka netissä tulee käyttäytyä. Ohjeissa kielletään muun muassa antamasta tuntemattomalle yhteystietoja ja varoitetaan tapaamasta tuntemattomia muualla kuin julkisilla paikoilla. Nettiketti sisältää myös mediakasvatusta esimerkiksi pornosta tai muiden ihmisten kuvien jakamisesta luvatta (Suomen Kätilöliitto 2013: 49–50.)

7.3.2 Mediakasvatuksen toteutuksen ongelmat

Mediakasvatuksessa on myös omat haasteensa: koulujen mediakasvatusta on usein epäsystemaattista ja yksittäisten opettajien vastuulla. Mediakasvatuksen tutkimuksesta on pulaa ja kasvatuksen vaikuttavuuttakin on tutkittu hyvin vähän. Mediakasvatusta on tarjolla niukasti ja hajanaisesti opettajankoulutuksessa, vaikka mediakasvatusta on peruskoulun opetussuunnitelman mukaan velvoittava aihekokonaisuus. Myös vanhemmillä on puutteita mediataidoissa: mediakasvatusseuran julkaisussa kerrotaan, että alle puolet vanhemmista muistaa K-merkinnän käyttöaiheen tv-ohjelmien yhteydessä. Lisäksi vain noin 17 % vanhemmista muisti, että lapsille haitallisia ohjelmia esitetään yleensä myöhemmin illalla (Salokoski – Mustonen 2007:111–114.)

Mediaväkivaltaa hyväksyviä asenteita on pystytty vähentämään nuorten keskuudessa mediakasvatusohjelmilla. Eräessä kokeilussa nuorten tehtävänä oli tuottaa nuoremmille koulutovereilleen mediaväkivaltaa kyseenalaistavia valistusvideoita. Kokeilun jälkeen huomattiin, että videoita tuottaneilla koululaisilla mediaväkivaltaa hyväksyvät asenteet vähenivät tehokkaasti, mutta nuoremmilla (videoita katsoneilla) koululaisilla asenteet pysyivät melko samoina (Huesmann ym. 1996: 120–128.) Mediakasvatusta edistäisi parhaiten aiheen sisällyttäminen opettajien peruskoulutukseen, jotta jokaisella opettajalla olisi osaamista opastaa nuoria (Salokoski – Mustonen 2007: 112).

Mediakasvatus on tehokkaimmillaan, jos nuorten vanhemmat aktivoituvat kasvatusasioissa (Salokoski – Mustonen 2007: 112–114). Pelkät sensuuriohjelmat kotikoneiden internetohjelmiin eivät riitä mediasuojelun välineeksi, sillä sensuuriohjelmat toimivat usein sattumanvaraisesti ja nuoret oppivat ohittamaan ne. Lisäksi nuoret pääsevät nettiin monissa muissakin paikoissa kuin kotona, jolloin heidän on hyvä tiedostaa netinkäytön mahdolliset riskit ja rajoitukset sekä niiden perustelut mahdollisimman hyvin. Vanhempien ja lasten välinen lämmin suhde, jossa voidaan keskustella avoimesti ja luottamuksellisesti vaikeistakin seksuaalisuuteen liittyvistä asioista on paras suoja median seksuaalisia sisältöjä ja muita riskejä vastaan. Hyvä suhde vanhempiin sekä koulujen seksivalistus ja mediakasvatus tukevat nuorten myönteistä seksuaalista kehitystä. Mediakasvatusmateriaaleja tulee päivittää jatkuvasti muuttuvan mediateknologian osalta, ja median lisääntyneiden seksikuvausten vuoksi se tulee tehdä yhteistyössä seksologian asiantuntijoiden kanssa, jotta nuoret osaisivat mediataitojen avulla tarkastella kriittisesti sukupuolta, seksuaalisuutta ja seksiä (Bildjuschkin toim. 2015:144–147.)

8 Yhteenveto tutkimustuloksista

Seuraavissa alaluvuissa esitellään vielä yhteenveto kirjallisuuskatsauksen tuloksista: seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ennaltaehkäisystä, seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan yleisyydestä nuorten keskuudessa ja median vaikutuksista nuorten asenteisiin sekä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uusien muotojen kehittymiseen.

8.1 Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäiseminen

Seksuaalisuutta loukkaavaan väkivaltaan voidaan vaikuttaa ehkäisevästi koko väestöä koskettavalla asennekasvatuksella esimerkiksi valistuskampanjoiden kautta tai pelkäämään tietyn kohderyhmän kuten nuorille miehille suunnattujen mediakampanjoiden kautta (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 33–34.) Lyhyelläkin koulutuksella (esimerkiksi varusmieskoulutuksen osana) voidaan vaikuttaa nuorten käyttäytymismalleihin ja vähentää hyväksyviä asenteita seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kohtaan (Nieminen ym. 2008: 147–151). Seksuaalikasvatuksella voidaan lisätä nuorten tietopohjaa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan eri muodoista ja sen seurauksista uhrille, ja teeman tutuksi tuleminen saattaa entisestään lisätä rikosilmoitusten tekoa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallanteoista (Klemetti – Raussi-Lehto 2013:154).

On tärkeää saada seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan teeman käsittely osaksi opetussuunnitelmaa, koska sen avulla nuoret saattavat havahtua paremmin tunnistamaan seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan merkkejä omassa parisuhteessaan ja päästä eroon väkivaltaisen käytöksen omaavasta partnerista ennen väkivaltaisuuden pahenemista. Lisäksi seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan esiintymistä voi ehkäistä kehittämällä uusia ja päivitettyjä seksuaalikasvatusmateriaaleja eri-ikäisille ja eri kulttuuritaustoista tuleville nuorille, niin että nuoret saavat riittävästi tietoa väkivallan ja häirinnän erilaisista muodoista ja rangaistavuudesta omalla äidinkielellään (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 35–36.)

Vanhempien ja koulun yhdessä toteuttamalla mediakasvatuksella osana seksuaalikasvatusta voidaan tiedottaa nuorille netin käytön riskeistä ja varoittaa esimerkiksi jakamasta henkilötietojaan tai tapaamasta tuntemattomia nettituttavia (Salokoski – Mustonen 2007: 111–113). Tunne- ja turvataitokasvatuksella nuorille opetetaan lisäksi keinoja ilmaista tunteitaan ilman väkivaltaista käyttäytymistä tai mikä on puolittutulta sopivaa koskettelua ja mikä ei, sekä miten kieltäytyä epämieluisalta tuntuvasta kosketuksesta tai pyynnöstä (Aaltonen 2012: 109–118).

Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa voidaan ennaltaehkäistä perehdyttämällä maahanmuuttajat kunnolla oman kulttuurimme tavoille antamalla heille tietoa heidän omalla äidinkielellään ja opettamalla kaiken seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan (myös nimitelyn ja uhkailun) olevan Suomessa laissa kiellettyjä ja rangaistavia tekoja (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 35–36). Viranomaisille, terveys- ja sosiaalialan työntekijöille sekä muille nuorten kanssa työskenteleville tulee antaa lisäkoulutusta, jotta he osaavat

paremmin havaita ja ottaa puheeksi sekä puuttua seksuaalisuutta loukkaaviin väkivaltatapauksiin, eikä aloite jää uhrin varaan. Väkivaltaisuuteen puuttumisella saadaan myös ehkäistyä väkivaltaisuuden uusiutumista, johon on avuksi myös seksirikoksista tuomituille tarkoitetut väkivaltaisuuden katkaisuojelmat. Lisäksi seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhrien aseman parantaminen esimerkiksi tukipalveluita (kriisitukikeskus, raiskaustukikeskus) lisäämällä ja lainsäädäntöä yhtenäistämällä rikosilmoituksen teko helpottuu jälkikäteenkin, ja näin saatetaan vähentää uusiutuvien seksuaalisuutta loukkaavien väkivaltatapauksien määrää (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 60–66.)

8.2 Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan yleisyys nuorten keskuudessa

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta on melko yleistä nuorten keskuudessa. Lähes puolet naisista on joutunut joskus elämänsä aikana seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan tai sillä uhkailun kohteeksi, ja alle 15-vuotiaana väkivaltaa tai sillä uhkailua on kokenut jo 20 % nuorista (n=4464) (Piispa ym. 2005: 20–30.) Poliisille ilmoitettujen raiskauksien määrässä on tapahtunut nousua, sillä tilastojen mukaan vuonna 2014 ilmoitettiin 32 raiskausta edellisvuotta enemmän (Tilastokeskus 2014). Nousun arvellaan kuitenkin johtuvan ilmoitusaktiivisuuden kasvamisesta eikä raiskausten määrän lisääntymisestä. Seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta ilmoittaminen on kuitenkin edelleen vähäistä, ja noin kolme neljäsosaa väkivaltateoista jää ilmoittamatta (Bildjuschkin toim. 2015: 123–124.)

Parisuhteen ulkopuolinen väkivalta ja ahdistelu ovat lisääntyneet, mutta netin kautta tapahtuva seksuaalinen häirintä ei ole lisääntynyt. 9. luokkalaisten (n= 11364) tyttöjen netin kautta kohtaamasta seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan muodoista yleisin on seksikkäiden kuvien pyytäminen (20 %) ja pojilla rivot kommentit (7 %). Tytöistä 12 % ja pojista 3 % on saanut seksiehdotuksia tuntemattomilta (Fagerlund ym. 2014: 102–109.)

8.3 Median vaikutus seksuaalisuutta loukkaavaan väkivaltaan sekä nuorten asenteisiin

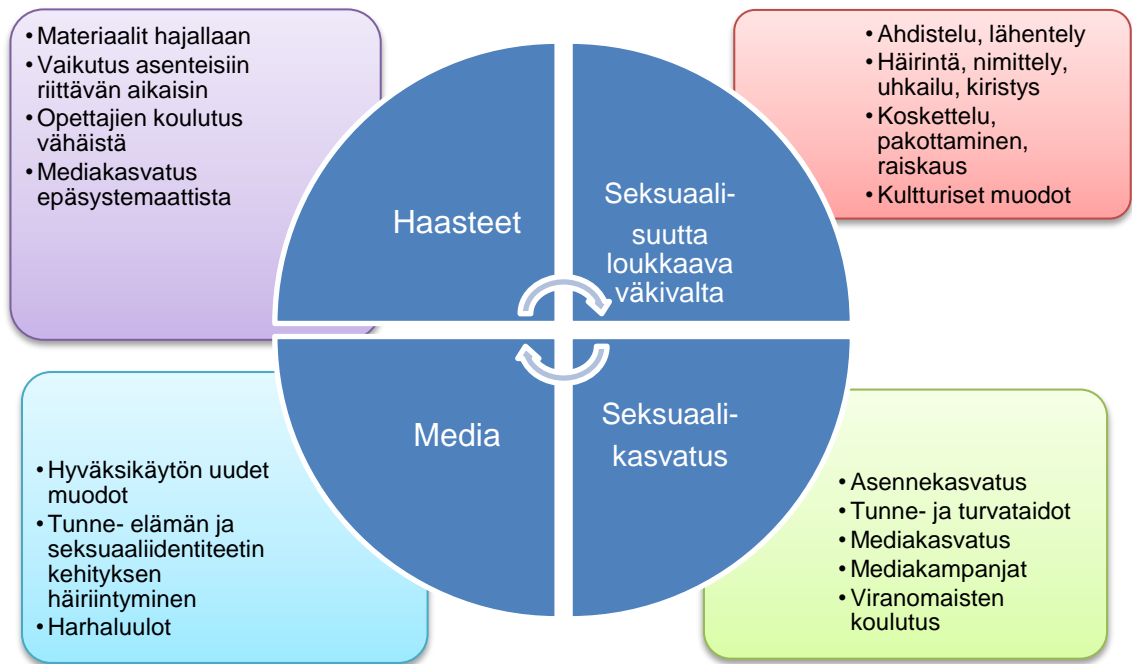
Sosiaalisen median kautta tapahtuva reaaliaikainen hyväksikäyttö on lisääntynyt. Hyväksikäyttö on saanut uusia muotoja ja hyväksikäyttö on aiempaa helpompaa, koska kontaktin luominen uhriin on helpompaa. Grooming on yksi netin kautta tapahtuvan seksu-

aalisen hyväksikäytön uusista muodoista, ja se tarkoittaa hyväksikäytön valmistelua nettissä, kuten kontaktin ja olosuhteiden luomista hyväksikäyttötarkoitukseen mielessä (Aaltonen 2012: 159.) Toinen uusi hyväksikäytön muoto on sexting, joka tarkoittaa seksuaalisävytteisten viestien, kuvien tai videoiden lähettämistä toiselle henkilölle. Sextingin ongelmana on kuvamateriaalin tai viestien leviäminen eteenpäin esimerkiksi eron yhteydessä, kun kuvia jaetaan luvatta. Sextortion on kolmas hyväksikäytön uusista muodoista, ja se tarkoittaa uhrin kiristämistä seksuaaliseen tekoon tai esimerkiksi rahasumman maksamiseen tekijän hallussa olevilla sisällöltään seksuaalisilla kuvilla tai videoilla, joissa uhri esiintyy. Nuoret saattavat myös saada web-kameroiden kautta livevideoita tuntemattomilta henkilöiltä, joissa he esimerkiksi koskettelevat itseään tai pyytävät nuorilta seksuaalisävytteisiä videomateriaaleja (Bildjuschkin toim. 2015: 123.)

Ilman media-, turvataito- ja seksuaalikasvatusta median seksuaalisilla sisällöillä voi olla haitallisia vaikutuksia nuorten tunne-elämän kehitykseen. Internetissä tieto on kaikkien nähtävillä iästä ja kehitystasosta riippumatta, ja nuoren julkaisema paljastava kuva on kaikkien internetin käyttäjien ladattavissa. Esimerkiksi pornon katselun kautta nuoret saattavat saada epärealistisia kuvia seksuaalisesta kanssakäymisestä tai nuoret saattavat käyttää pornofilmiä seksuaaliterveystiedon lähteenä, ja median kautta nuoret voivat saada myös harhaluuloja ikätoveriensa seksuaalisesta aktiivisuudesta tai sallivuudesta (Aaltonen 2012: 69–70.) Liian varhainen altistuminen seksuaalisille sisällöille voikin häiritä lapsen tunne-elämän tai seksuaali-identiteetin kehitystä (Salokoski – Mustonen 2007: 63).

8.4 Yhteenveto

Alla olevassa kuvassa on vielä havainnollistettu kirjallisuuskatsauksen tuloksien yhteyksiä seksuaalisuutta loukkaavaan väkivaltaan.

Kuva 3: Kirjallisuuskatsauksen tuloksien yhteydet seksuaalisuutta loukkaavaan väkivaltaan

9 Pohdinta

Seuraavissa alaluvuissa esitetään pohdintaa kirjallisuuskatsauksen tuloksista ja niiden luotettavuudesta, tarkastellaan integroivan kirjallisuuskatsauksen soveltumista työmenetelmäksi ja pohditaan jatkotutkimusaiheita.

9.1 Tulosten tarkastelua

Seksuaalikasvatus tulee aloittaa riittävän aikaisin, jotta nuoren asenteita seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kohtaan voidaan vielä muokata kasvatuksellisin keinoin (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 34). Seksuaalikasvatuksen aloittaminen jo varhaislapsuudessa valmistaa nuoria kohtaamaan ja käsittelemään median seksuaalisia sisältöjä sekä toimimaan oikein nuoren kohdatessa seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa. Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa käsittelevällä seksuaalikasvatuksella sekä erityisesti nuorille miehille kohdennetulla asennekasvatuksella voitaisiin ehkä vähentää nuorten miesten suorittamaa seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaisuutta lisäämällä heidän tietopohjaansa väkivallan seurauksista sekä vaikutuksista uhrille. Seksuaalikasvatuksella voi-

daan lisätä myös nuorten tyttöjen tietoisuutta seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan erilaisista muodoista, ja ilmoittaminen väkivallan kohtaamisesta saattaisi lisääntyä nuorten tunnistaessa väkivallan merkkejä nykyistä paremmin. Seksuaalikasvatusta ja asennekasvatusta voitaisiin antaa enemmän ryhmille kohdistettuna, jolloin tieto tavoittaisi monta nuorta kerralla. Varusmiesten koulutus on yksi hyvä esimerkki ryhmämuotoisesta koulutuksesta, ja sen lisäksi seksuaalikasvatusta voitaisiin harjoittaa muun muassa rippileireillä, nuoriso- ja harrastustoiminnassa, maahanmuuttajien tai turvapaikanhakijoiden perehdytyksessä ja niin edelleen. Nuoriin saattaisi vedota vapaaehtoisten kokemusasiantuntijoiden kertomukset: monissa järjestöissä on esimerkiksi seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kohdanneita ihmisiä, jotka voisivat kiertää kouluissa kertomassa omasta kokemuksestaan. Vertaistuki saattaisi saada samaa kokeneet nuoret kertomaan väkivaltakokemuksistaan aikuiselle, ja vapaaehtoisen tarina koskettaisi varmasti muitakin nuoria pelkkää opettajan valistusta paremmin. Nuorten tietojen lisääminen seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan osalta saattaa auttaa nuoria tunnistamaan väkivallan eri muotoja paremmin, ja näin ehkäistä mahdollisen väkivaltatapahtuman.

Tunne- ja turvataitomateriaalia on kehitetty lapsille ja nuorille melko paljon, mutta haasteena on se, että materiaalia ei ole koottu yhteen vaan se on hajallaan eikä niitä tunneta riittävästi. Lisäksi on puutetta eri-ikävaiheissa olevien nuorten, eri kulttuuritaustoista tulevien nuorten sekä murrosikäisten seksuaalikasvatusmateriaaleista. Seksuaalikasvatusmateriaalia tulisi julkaista eri kielillä, jotta maahanmuuttajatkin saisivat opastuksen omalla äidinkielellään, ja materiaalin tulee käsitellä entistä enemmän kulttuurisia eroja seksuaalisuuden ja sen ilmaisun suhteen. Materiaalia tulee päivittää erityisesti digitaalisen median turvataitokasvatuksen osalta, sillä internetsovellukset muuttuvat jatkuvasti ja seksuaalisuutta loukkaava väkivalta saa netissä uusia muotoja (Bildjuschkin toim. 2015: 141–147.) Seksuaalikasvatusmateriaali tulee koostaa yhteen ja opettajia sekä muita nuorten kanssa työskenteleviä aikuisia tulee lisä kouluttaa, jotta seksuaalikasvatusmateriaalit tulisivat heille tutuksi (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010: 33–35). Lisäksi nuorten vanhemmat voisi osallistaa nykyistä enemmän nuorten seksuaalikasvatukseen, jotta nuori ja vanhempi pystyisivät yhdessä keskustella avoimesti seksuaalisuuteen liittyvistä asioista ja vanhempien tiedot esimerkiksi netin käytön riskeistä tai myöhäisillan elokuvien suojaikärajoista pysyisivät ajan tasalla.

Mediakasvatus on jatkuvasti yhä tärkeämmässä asemassa nyky maailmassa, sillä oman yksityisyytensä suojaaminen ja mediasisältöjen kriittinen arvostelukyky ovat yksi tär-

keimpiä mediataitoja nykyajan mediapainotteisessa maailmassa. Mediakasvatus tulisi-kin kirjata opetussuunnitelmaan itsenäisenä oppiaineena, jotta sen käsittely ei jäisi muu-taman opettajan vastuulle, vaan sitä toteutettaisiin systemaattisesti opetussuunnitelman sisältöjen mukaisesti. Opettajien koulutukseen tulee myös lisätä enemmän mediakasva-tuksen sisältöjä, jotta he saisivat tietoa ja taitoja opettaa mediakasvatusta nuorille. Me-diakasvatuksen opetuskeinona tehokkainta olisi luultavasti nuorten asettaminen tun-neilla passiivisen kuuntelijan sijaan aktiivisiksi toimijoiksi. Esimerkiksi nuorten tekemät valistusvideot mediaväkivallasta vähensivät mediaväkivaltaa hyväksyviä asenteita pal-jon tehokkaammin kuin pelkästään valistusvideoiden katsominen. (Huesmann ym.1996: 120–128). Tällaista aktiivista opetusmenetelmää tulisi käyttää enemmän hyväksi kai-kenlaisessa seksuaali- ja turvataitokasvatuksessa.

Myös viranomaisten, sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden sekä muiden nuorten kanssa työskentelevien ihmisten koulutusta on lisättävä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan osalta. Esimerkiksi kouluterveydenhoitajan pitää osata havaita väkivallan merkit nuo-ressa, ja hänen tulee uskaltaa ottaa seksuaalisuutta loukkaava väkivalta puheeksi sekä osata puuttua siihen. Lisäksi seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhreille on järjestet-tävä enemmän palveluita, jotta jokaisessa kunnassa uhreilla olisi yhtäläinen mahdolli-suus hakeutua hoitoon ja saada keskusteluapua esimerkiksi raiskaustukikeskuksesta.

Osa toimintaohjeiden, suositusten ja julkaisujen esittämistä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisykeinoista jää ehkä enemmän ajatuksen tasolle, esimerkiksi ehdotus lainsäädännön yhtenäistämisestä on tarpeellinen ja hyvä kehittämisehdotus, mutta eh-dotus vain esitetään eikä se ole kenenkään vastuulla; toisin sanoen kukaan ei aja asiaa eteenpäin. Tarvittaisiinkin ehkä enemmän käytännönläheisempiä ehkäisykeinoja ja toi-mintaehdotuksia, sekä esimerkiksi kullekin ehkäisykeinolle nimetyt vastuuhenkilöt, joi-den tehtävänä olisi huolehtia asian eteenpäinviemisestä ja toteutumisesta. Seksuaali-suutta loukkaavan väkivallan ehkäiseminen on kuitenkin paljon halvempaa kuin sen ai-heuttamien vahinkojen korjaaminen, eikä uhrin kärsimyksiä tai väkivallantekoon syyllis-tyneen nuoren rikoksentehtäjäksi leimautumista voi edes rahassa mitata.

9.2 Tulosten luotettavuus

Tämä kirjallisuuskatsaus on toteutettu yleisiä tieteellisen tutkimuksen toteuttamista oh-jaavia periaatteita sekä eettisiä periaatteita noudattaen, esimerkiksi tekstiviitteet ja läh-

teet on ilmoitettu aineistoon viitattaessa eikä niitä ole luvattomasti lainattu. Kirjallisuuskatsauksen kirjoittamisessa on käytetty apuna Metropolia Ammattikorkeakoulun terveyden- ja hoitoalan kirjallisen työn ohjeita apuna käyttäen. Opinnäytetyön validiteetti säilyy alusta loppuun, sillä kirjallisuuskatsaus käsittelee seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisykeinoja ja yleisyyttä nuorten keskuudessa sekä median vaikutuksia, niin kuin tutkimuskysymyksissä ja tavoitteissa luvataan. Kirjallisuuskatsauksen kieli on tieteellisen käytännön mukaista ja kirjallisuuskatsauksessa käytettävät käsitteet avataan opinnäytetyön alussa. Tulososio on kirjoitettu tekijän parhaan osaamisen mukaan niin, että ulkopuolinen pystyy sitä lukemaan ja ymmärtämään tekijän ajatuksenjuoksua tulosten tarkastelussa sekä pohdintaosiossa.

Tutkimuksia seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisemisestä, seksuaalikasvatuksen vaikuttavuudesta tai median vaikutuksista on erittäin vähän saatavilla. Aihetta ei ole tutkittu eikä näyttöön perustuvaa tietoa seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisemisestä ole juuri saatavilla. Materiaalin puute vaikuttaa luonnollisesti kirjallisuuskatsauksen luotettavuuteen. Tässä kirjallisuuskatsauksessa jouduttiin turvautumaan paljon toimintaohjeisiin, suosituksiin ja julkaisuihin tutkimusten puutteen vuoksi, joten kirjallisuuskatsauksen tulosten totuusarvoa ja päätelmien oikeutusta on vaikeaa varmistaa näyttöön perustuvista lähteistä. Eri toimintaohjeissa sekä aineistossa käytetyssä alkuperäistutkimuksessa toistui samoja tutkimustuloksia, kuten kasvatuksen vaikuttavuus. Eri materiaaleissa esiteltiin samankaltaisia seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisykeinoja. Näin ollen voidaan sanoa tämän kirjallisuuskatsauksen reliabiliteetista, että tulokset ovat toistettavissa; vastaavia tuloksia voidaan saada toistamalla tutkimus, eli käymällä olemassa olevaa aineistoa läpi.

Tulokset on myös mahdollista siirtää toiseen kontekstiin, esimerkiksi toisessa kulttuurissa tehdyssä tutkimuksessa havaittaisiin seksuaalikasvatus varmasti yhtä merkittävänä väkivaltaa hyväksyviä asenteita vähentävänä tekijänä. Kirjallisuuskatsauksen tulokset ja niistä tehdyt tulokset saavat tukea muista seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa ja sen ehkäisemisestä, seksuaalikasvatusta ja mediaa käsittelevistä julkaisuista, ja aineistossa on käytetty erityyppisiä julkaisuja (tutkimus, kirjallisuuskatsaus, väitöskirja, toimintaopas, muut julkaisut ja suositukset), mutta tutkimustietoa tarvitaan enemmän johtopäätösten tueksi.

Kirjallisuuskatsauksen aineisto oli pääosin suomenkielistä, vain yksi aineistossa käytetty kirjallisuuskatsaus oli englanninkielinen. Kielen ymmärtäminen lisää opinnäytetyön, sen

tulosten ja johtopäätösten luotettavuutta, koska väärin ymmärtämisen riski on pienempi kuin vierasta kieltä käännettäessä. Kirjallisuuskatsauksessa käytetty englannin kieli oli melko selkeää ja käännöstyössä käytettiin sanojen merkitystä tarkastaessa apuna sanakirjaa, mutta on tietenkin olemassa riski, että tekijä on ymmärtänyt tai tulkinnut jonkin sanan tai lauseen väärin. Kirjallisuuskatsauksen seksuaalisuutta loukkaava väkivalta teema on vaikea, se herättää paljon tunteita ja monella voi olla tiettyjä ennakkokäsityksiä tai asenteita ilmiötä kohtaan. On mahdollista että tekijän omat asenteet ovat vaikuttaneet aineiston lukemiseen ja tulkintaan sekä johtopäätösten tekoon. Kirjallisuuskatsausta on ollut tekemässä vain yksi henkilö, joten aineistoja ei ole tulkittu tai analysoitu monen henkilön toimesta. On mahdollista että tekijältä olisi jäänyt jotain olennaista huomaamatta aineistosta, vaikka tekijä onkin tarkkaan lukenut ne ja käynyt ne läpi monesti. Myös sisällönanalyysiä on ollut tekemässä vain yksi henkilö, joten tekijän mielikuvat tai asenteet ovat voineet vaikuttaa esimerkiksi teoreettisia käsitteitä muodostettaessa. Toki opinäytetyön ohjaaja on lukenut opinäytetyötä ja seurannut opinäytetyöprosessia, mikä lisää prosessin ja tulosten tarkastelun luotettavuutta.

9.3 Tutkimusmenetelmän tarkastelu

Integroiva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä sopi opinäytetyön menetelmäksi todella hyvin. Integroiva menetelmä mahdollisti eri menetelmillä tehtyjen tutkimusten ja erilaisten materiaalien käytön katsauksen aineistona, eikä rajannut aineiston valintaa tiukasti. Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisemisestä, seksuaalikasvatuksen ja mediakasvatuksen vaikuttavuudesta sekä median vaikutuksista on todella vähän jos olenkaan tutkimustietoa saatavilla, joten integroiva tutkimusmenetelmä oli tälle kirjallisuuskatsaukselle ainut sopiva vaihtoehto. Integroivan menetelmän ansiosta kirjallisuuskatsauksen aineistona hyödynnettiin alkuperäistutkimuksen ja kirjallisuuskatsauksen lisäksi muun muassa julkaisuja, suosituksia, väitöskirjaa, turvataito-opasta sekä toimintaohjeita.

Kirjallisuuskatsauksen aineisto analysoitiin käyttämällä induktiivista sisällönanalyysiä. Induktiivinen sisällönanalyysi sopi aineistolähtöisen laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmäksi. Induktiivisella sisällönanalyysillä kirjallisuuskatsauksen aineisto käytiin huolellisesti läpi, ja aineistosta poimittiin olennaiset tiedot, kuten tutkimustulokset tai toimintaohjeet. Sisällönanalyysin kautta oli helppo rakentaa tulososiota, kun alkuperäistietoja yhdisteltiin ala- ja yläluokiksi, ja luokkien nimeämisen jälkeen niistä muodostui tulososioon rakenne ja alaotsikot. Induktiivinen sisällönanalyysi oli kuitenkin osittain haastavaa

muuntaa suosituksiin ja toimintaohjeisiin sopivaksi, sillä yleensä sitä käytetään paljon esimerkiksi kyselytutkimuksien haastattelujen analysoimiseen. Tekijällä oli aluksi vaikeaa rajata aineistosta olennainen, mutta analysoimiseen saatiin apua Metropolia Ammattikorkeakoululta opinnäytetyön tekoa varten olevasta sisällönanalyysi-työpajasta. Kirjallisuuskatsauksen aineistoa analysoi vain yksi henkilö, ja on mahdollista että useammat tekijät olisivat analysoineet tai nimenneet käsitteet eri tavalla.

Opinnäytetyön tekeminen yksin vaikuttaa opinnäytetyön laatuun. Tekijä saa itse valita käyttämänsä aineiston, ja sitä saattaa olla puolet vähemmän kuin jos kaksi henkilöä olisi lukenut ja analysoinut aineistoja läpi. Työn tekeminen on haastavaa etenkin kun tutkimustuloksia ei ole paljoa saatavissa, ja aikarajojen lähestyessä saattaa tulla kiire saada työ valmiiksi kun kirjoittajia on vain yksi. Toisaalta yksi henkilö voi kirjoittaa omasta näkökulmasta ehkä selkeämpiä johtopäätöksiä, kun kirjoittaja ei kesken tulosten tarkastelun vaihdu ja kirjoitustyyli pysyy koko työn ajan samana.

9.4 Jatkotutkimusaiheet

Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa ja sen ehkäisykeinoja nuorten keskuudessa on tutkittu hyvin vähän Suomessa ja Euroopassa. Kaikissa kirjallisuuskatsauksen materiaaleissa tuotiin esille tutkimustiedon puute. Tähänastiset tutkimukset seksuaalikasvatuksen saralta käsittelevät seksitauteja, ehkäisyn käyttöä, hiv-tartuntaa ja raskaaksi tuleamista, mutta seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan osuutta seksuaalikasvatuksessa ei ole tutkittu. Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa käsittelevät tutkimukset käsittelevät lapsen hyväksikäyttöä tai inestiä, mutta tämä opinnäytetyö on rajattu yli 12-vuotiaisiin nuoriin, joten tutkimukset täytyi rajata aineistosta pois.

Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäiseminen sekä nykymedian vaikutukset nuoriin ovat todella ajankohtaisia ja tärkeitä aiheita. Ilmiötä olisikin syytä tutkia, sillä väkivallan ehkäisytyö on aina yhteiskunnallisesti sekä myös uhrin kannalta halvempaa ja kannattavampaa kuin vahinkojen korjaaminen. Jatkossa tulisikin tutkia seksuaalikasvatuksen ja mediakasvatuksen vaikuttavuutta: voidaanko seksuaalikasvatuksella vaikuttaa käytännössä seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaista käytöstä vähentävästi, tai voidaanko mediakasvatuksella vaikuttaa nuorten asenteisiin ja käyttäytymiseen netissä. Myös seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisykeinoista ja niiden vaikuttavuudesta tarvitaan lisää tutkimustietoa, jotta väkivallan ehkäisytyöhön saataisiin lisää konkreettisia ehkäisykeinoja.

Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta sekä median vaikutukset ovat ilmiönä vaikeita tutkia, koska aiheeseen liittyy paljon eettisiä kysymyksiä. Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhrin eivät usein ilmoita kohtaamastaan väkivallasta, ja tutkijan on hankalaa löytää tutkimukseen suostuvia väkivaltaa kohdanneita tai väkivaltaa toteuttaneita vapaaehtoisia ihmisiä. Median vaikutusten kannalta tutkimusasetelmaa itsessään on haastavaa toteuttaa eettisesti: nuoria ei voi asettaa tilanteeseen, jossa osa nuorista altistetaan esimerkiksi pornon vaikutuksille kun taas verrokkiryhmä katsoisi ikäisilleen soveltuvaa materiaalia. Seksuaalista häirintää netissä kohdanneet nuoret usein häpeävät sitä, että ovat antaneet yhteystietonsa tuntemattomalle saati sitten tavanneet nettitutun yksin, ja siksi tutkijan voi olla haastavaa löytää tutkimusaineistoonsa vapaaehtoisia nettihäirintää kohdanneita nuoria. Aihe on kuitenkin tärkeä ja uutta tutkimustietoa tarvitaan seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisytyöhön nuorten keskuudessa.

10 Opinnäytetyön hyödynnettävyys

Seuraavissa alaluvuissa pohditaan opinnäytetyön tuloksien julkistamista ja hyödynnettävyyttä sekä tekijän ammatillista kasvua opinnäytetyöprosessin aikana.

10.1 Työn julkistaminen ja tuloksien hyödynnettävyys

Opinnäytetyön julkistamisella saadaan näkyvyyttä seksuaalikasvatusasioille sekä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisytyölle. Opinnäytetyöstä laaditaan posterit, jota voidaan hyödyntää seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämässä.

Tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan erityisesti hyödyntää nuorten seksuaalikasvatusta suunniteltaessa. Seksuaali- ja lisääntymisterveysalan työntekijöiden sekä seksuaalikasvattajien on hyvä tietää mitä seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisykeinoista tai mediakasvatuksen haasteista tiedetään. Tämän kirjallisuuskatsauksen tuloksia voidaan hyödyntää myös nuorten seksuaalikasvatusmateriaalien päivityksessä: seksuaalikasvatusmateriaaleja voidaan koota yhteen ja päivittää mediakasvatuksen osuutta sekä luoda enemmän murrosikäisten nuorten materiaaleja. Kirjallisuuskatsauksen tuloksista on hyötyä myös seksuaalikasvatusasioista päättävillä tahoilla, sillä osa ehkäisykeinoista vaikuttaa lainsäädännöllisesti tai tarvitsee ainakin yhteiskunnalta resursseja to-

teutuakseen. Päättäjien on lisäksi hyvä tietää miten heidän tekemänsä lainsäädännölliset päätökset vaikuttavat esimerkiksi opetussuunnitelmaan ja sitä kautta nuorten seksuaalikasvatukseen sekä mahdollisesti seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan esiintymiseen. Tuloksia voi hyödyntää myös informoimalla nuoria kirjallisuuskatsauksen päätuloksista: seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan yleisyydestä ja eri muodoista sekä väkivallan seurauksista uhrille ja sen tekijälle. Nuorille tulee tiedottaa enemmän myös median vaikutuksista ja seksuaalisesta häirinnästä netissä. Opinnäytetyön tuloksia on mahdollista hyödyntää myös Metropolia Ammattikorkeakoulun innovaatioprojekteissa, jossa aihetta voisi jatkaa esimerkiksi suunnittelemalla nuorille kohdistetun valituskampanjan.

10.2 Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessi oli pitkä ja siihen sisältyi monia eri vaiheita. Aiheen jäsenysvaiheessa opinnäytetyön aihe rajattiin, sen tavoitteet ja tarkoitus kirjattiin ylös ja tutkimuskysymyksiä hahmoteltiin. Jäsentelyvaiheessa tämän kirjallisuuskatsauksen aihe oli rajaukseltaan vielä hieman erilainen, mutta tiedonpuutteen vuoksi aihe täytyi rajata uudelleen. Medianäkökulman mukaanotto osoittautui kuitenkin hyvin mielenkiintoiseksi ja toi kirjallisuuskatsaukseen uutta näkökulmaa. Opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa tehtiin paljon tiedonhakuja eri hakukannoissa, kirjoitettiin opinnäytetyön työsuunnitelma ja esiteltiin sen hetkistä työtä suunnitelmaseminaarissa. Lisäksi tiedonhaun apuna käytettiin Metropolia Ammattikorkeakoulun informaattikkoa. Toteutusvaiheessa kirjallisuuskatsausta varten tehtiin vielä viimeisiä tiedonhakuja ja työstettiin jo olemassa olevaa tekstiä. Toteutusvaiheeseen kuului myös aineiston sisällönanalyysi ja tulos- sekä pohdintaosion kirjoittaminen, ja toteutusseminariin osallistuminen. Työn jokaisessa vaiheessa opinnäytetyöhön saatiin myös ohjausta Metropolia Ammattikorkeakoulun lehtorilta sekä opinnäytetyön erilaisista työpajoista.

Opinnäytetyön tekeminen yksin on haastava, mutta kasvattava kokemus. Opinnäytetyöprosessi opetti kärsivällisyyttä ja vaati keskittymistä sekä suunnitelmallisuutta aivan uudella tavalla. Haastavinta kirjallisuuskatsauksen kirjoittamisessa oli materiaalin vähyyys: aihe on todella mielenkiintoinen, mutta näyttöön perustuva tieto eli kirjallisuuskatsauksen yleensä muodostava aineisto puuttui. Tiedonhaku vaati todella paljon kärsivällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä, mutta suppeammastakin aineistosta sai etsittyä seksuaalisuutta loukkaavaan väkivallan ehkäisykeinoja. Ennen opinnäytetyön aloittamista tekijän tiedot seksuaalisuutta loukkaavasta väkivallasta tai sen ehkäisykeinoista sekä median vaikutuksista olivat lähinnä yleistiedon varassa. Aihetta käsitellään tai otetaan puheeksi erittäin

vähän, ja sen osuutta terveystalankin opiskeluissa olisi ehdottomasti lisättävä. Opinnäytetyöprosessin aikana tekijän tiedot ovat karttuneet aiheen osalta valtavasti, ja seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisyydestä on tullut aihe, jota tekijä haluaisi jatkossakin edistää. Vaikka opinnäytetyön kirjoittaminen oli kokonaan yhden henkilön varassa, se ei tuntunut raskaalta aiheen kiinnostavuuden takia. Valmis työ on tekijälle erittäin palkitseva, ja tekijä toivookin tämän kirjallisuuskatsauksen auttavan muitakin sosiaali- ja terveystalant työntekijöitä sekä nuorten kanssa toimivia seksuaalikasvattajia kasvattamaan heidän tietojaan aiheesta ja kehittämään omaa toimintaansa toimintaohjeiden mukaisesti.

Lähteet

Aaltonen, Jussi 2012. Turvataitoja nuorille – opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90817/Opas_21%20_verkko.pdf?sequence=1> Luettu 26.10.2015.

Bildjuschkin, Katriina (toim.) 2015. Seksuaalikasvatuksen tueksi. Työpäperi 35/2015. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti.

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129742/TY%C3%962016_35_web_korjattu.pdf?sequence=5> Luettu 15.2.2016.

DeGue, Sarah – Valle, Linda Anne – Holt, Melissa K. – Massetti, Greta M. – Matjasko, Jennifer L. – Tharp, Andra Teten 2014. A systematic review of primary prevention strategies for sexual violence perpetration. *Aggression and Violent Behavior* 19. 346-362. Yhdysvallat. Luettavissa myös sähköisesti osoitteessa

<http://ac.els-cdn.com/S1359178914000536/1-s2.0-S1359178914000536-main.pdf?_tid=43c7e95c-fb03-11e5-ad68-00000aab0f01&acdnat=1459842894_31cef580dc375359d0971cfc4f97976b> Luettu 12.3.2016.

Fagerlund, Monica – Peltola, Marja – Kääriäinen, Juha – Ellonen, Noora – Sariola, Heikki 2014. Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013 – Lapsiuhritutkimuksen tuloksia. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu. Verkkodokumentti.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86726/Raportteja_110_lapsiuhritutkimus_web.pdf> Luettu 13.2.2016.

Huesmann, L.R. - Maxwell, C.D. - Eron, L. - Dahlberg, L. - Guerra, N. - Tolan, P. - VanAcker, R. - Henry, D. 1996. Evaluating a cognitive/ecological program for the prevention of aggression among urban children. *American Journal of Preventive Medicine* 12. 120–128.

Kaltiala-Heino, Riittakerttu – Työläjärvi, Marja – Eronen, Markku. Vahingoittavaan seksuaalikäyttäytymiseen syyllistyvät nuoret – katsaus. *Duodecim* 2015 (131). 649–55. Verkkodokumentti.

<<http://www.terveysportti.fi.ezproxy.metropolia.fi/xmedia/duo/duo12204.pdf>> Luettu 20.10.2015.

Klemetti, Reija - Raussi-Lehto, Eija 2013. Edistä, ehkäise, vaikuta -Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116162/THL_OPAS33_VERKKO.pdf?sequence=1> Luettu 23.9.2015.

Kuortti, Marjo 2012. Suomalaisten tyttöjen seksuaaliterveys ja – kulttuuri – arvot, riskit ja valinnat. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen Yliopisto. Lääketieteen yksikkö, yleislääketieteen vastuualue. Verkkodokumentti.

<<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66913/978-951-44-8806-1.pdf?sequence=1>> Luettu 24.10.2015.

Kynäslahti, Heikki – Kupiainen, Reijo – Lehtonen, Miika (toim.) 2007. Näkökulmia mediakasvatukseen. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2007. Helsinki: Mediakasvatusseura ry. Verkkodokumentti.

<<http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-1-4.pdf>> Luettu 15.12.2015.

Liinamo, Arja 2005. Suomalaisnuorten seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveystiedot oppilaan ja koulun näkökulmasta - arviointia terveyden edistämisen viitekehyksessä. Akateeminen väitöskirja, liikunta- ja terveystieteet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Verkkodokumentti.

<http://www.fimnet.fi.ezproxy.metropolia.fi/cgi/brs/brshowdoc.pl?start=1&session_id=03252.8494787541> Luettu 10.2.2016.

Luopa, Pauliina – Kivimäki, Hanne – Matikka, Anni – Vilkki, Suvi – Jokela, Jukka – Laukkarinen, Essi – Paananen, Reija 2014. Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000–2013 -Kouluterveyskyselyn tulokset. Raportti 25/2014. Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. <<http://www.julkari.fi/handle/10024/116692>> Luettu 22.11.2015.

Metropolia Ammattikorkeakoulu. Kirjallisen työn ohjeet - Oppimistehtävät ja opinnäyte-työ. Verkkodokumentti. <[file:///C:/Users/Sanna%20Koitto/Downloads/Teho_kirjallisentyonohjeet_syksy_2014%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Sanna%20Koitto/Downloads/Teho_kirjallisentyonohjeet_syksy_2014%20(3).pdf)> Luettu 10.12.2015.

Mitchell, J. Kimberly – Finkelhor, David – Wolak, Janis 2003. The exposure of youth to unwanted sexual material on the internet - A National Survey of Risk, Impact, and Prevention. *Youth & Society* 34 (3). 330-358. Luettavissa myös sähköisesti osoitteessa <http://www.unh.edu/ccrc/pdf/Exposure_risk.pdf> Luettu 12.4.2016.

Nieminen, Juuso – Heloma, Antero – Pihlajamäki, Harri 2008. Myös nuoret miehet joutuvat parisuhdeväkivallan uhreiksi - Lyhyellä koulutuksella voitiin vaikuttaa varusmiesten asenteisiin. *Lääketieteen alkuperäistutkimus. Suomen Lääkärilehti* 63 (3). 147-152. Verkkodokumentti.
<<http://www.fimnet.fi.ezproxy.metropolia.fi/cl/laakarilehti/pdf/2008/SLL32008-147.pdf>> Luettu 10.1.2016.

Pelastakaa Lapset ry 2011. Suojele minua kaikelta - Tietoa internetin ja digitaalisen median osuudesta lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön lasten kanssa ja heidän hyväksyen toimiville ammattilaisille. Verkkodokumentti.
<http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/4fb5e6499cafd54bf325c8ecd9340dc4/1463386155/application/pdf/1259878/PeLa_SHK_esite_web.pdf> Luettu 20.4.2016.

Piispa, Minna – Heiskanen, Markku – Kääriäinen, Juha – Siren, Reino 2006. Naisiin kohdistunut väkivalta 2005. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 225. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Verkkodokumentti.
<http://www.optula.om.fi/material/attachments/optula/julkaisut/tutkimuksia-sarja/qxNJT0ej1/225_Piispa_Heiskanen_Kaariainen_Siren_2006.pdf> Luettu 15.11.2015.

Salmi, Venla (toim.) 2009. Nuorten Rikoskäyttäytyminen Ja Uhrikokemukset - Nuorisoriikollisuuskyselyiden tuloksia 1995–2008. Oikeuspoliittisen Tutkimuslaitoksen Tutkimuksia 246. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Verkkodokumentti.
<http://www.optula.om.fi/material/attachments/optula/julkaisut/tutkimustiedonantoja-sarja/CVAKVdrHD/tta_113_Salmi.pdf> Luettu 20.3.2016.

Salminen, Ari 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. *Opetusjulkaisuja* 62, julkisjohtaminen 4. Vaasa: Vaasan Yliopisto. Verkkodokumentti.

<http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf> Luettu 2.11.2015.

Salokoski, Tarja – Mustonen, Anu 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin — katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -säätelyn käytäntöihin. Mediakasvatusseuran julkaisuja 2/2007. Mediakasvatusseura ry. Verkkodokumentti. <<http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>> Luettu 10.11.2015.

Sisäministeriö 2015. Poliisibarometri 2014 - Kansalaisten käsitykset poliisin toiminnasta ja sisäisen turvallisuuden tilasta. Sisäministeriön Julkaisu 4/2015. Helsinki. Verkkodokumentti. <<http://www.intermin.fi/julkaisu/042015?docID=58278>> Luettu 10.1.2016.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2010. Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma. Julkaisuja 2010:5. Helsinki. Verkkodokumentti. <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/112013/URN%3aNBN%3afi-fe201504223100.pdf?sequence=1>> Luettu 2.12.2015.

Suomen Kätilöliitto. IhmiSeksi 2013 - Materiaalia 12–18 - Vuotiaiden Nuorten Kanssa Työskenteleville Seksuaalikasvatusta Varten. Helsinki. Verkkodokumentti. <https://asiakas.kotisivukone.com/files/suomenkatiloliitto.kotisivukone.com/ihmiseksi_2013.pdf> Luettu 10.3.2016.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010. Maailman terveysjärjestön (WHO) Euroopan aluetoimisto ja BZgA Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa - Suuntaviivat poliittisille päättäjille, opetus- ja terveydenhoitoalan viranomaisille ja asiantuntijoille. Helsinki. Verkkodokumentti. <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80220/039844e2-c540-4e81-834e-6f11e0218246.pdf?sequence=1>> Luettu 25.9.2015.

Tilastokeskus. Liitetaulukko 1. Eräiden rikostyyppien kehitys 2010–2014 (ennakkotieto). Verkkodokumentti. Päivitetty 19.1.2015. <http://www.tilastokeskus.fi/til/polrik/2014/04/polrik_2014_04_2015-01-19_tau_001_fi.html> Luettu 10.4.2016.

Tuomi, Jouni - Sarajärvi, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Väestöliitto 2006. Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma. Helsinki. Verkkodokumentti.

<<http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/27d070b5b19071e8291ad5b5e3d34d22/1446491170/application/pdf/906885/Sekstervpolohjelma.pdf>> Luettu 1.11.2015.

Tiedonhaun kuvaus

Taulukko 1: Kuvaus opinnäytetyön tiedonhausta

Aineisto	Hakusanat	Osumia (n)	Otsikon perusteella hyälätty (n)	Tiivistelmän perusteella hyälätty (n)	Kokotekstin perusteella hyälätty (n)	Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit	Yhteensä hyväksytyjä (n)
Academic Search Elite	"sexual violence AND media"	55	50	5	-		- Aineisto käsittelee jotain muuta aihetta kuin seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa -Aineisto on tehty kehitysmaassa - Koko tekstiä ei saatavilla	0
	"Sexual assault AND prevention programs"	45	44	1	-			
Arto	"seks* väkivalta AND nuori"	13	13	-	-		- Aineisto käsittelee muita aiheita kuin seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa	0
	"seks* väkivalta AND media"	29	29	-	-			
Cinahl	"Sexual assault AND adolescents"	30	30	-	-		- Aineisto käsittelee pelkästään HIV:ä tai muita seksitauteja	0

	"Sex education AND violence prevention"	7	7	-	-		- Aineisto käsittelee lapsen inestii/hyväksikäyttöä - Tutkimus käsittelee kehityksmaan nuoria -Tutkimuksessa ei käsitellä seksuaalisen väkivallan ehkäisyä	
Cochrane	"sexual assault"	0	-	-	-		-Ei tutkimuksia	0
	"sexual violence"	0	-	-	-			
	"Sex education"	0	-	-	-			
Duodecim	"Seksuaalinen väkivalta"	0	-	-	-		- Aineisto käsittelee pelkästään raskaudenehkäisyn käyttöä	0
	"Seksuaalikasvatus"	8	7	-	1			
Elektra	"Seksuaalinen väkivalta AND nuori"	44	42	2	-		- Pro gradu työt - Aineisto käsittelee jostain muuta aihetta kuin seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa	0
Medic	"seksuaalisuutta loukkaava väkivalta AND nuori"	37	35	1	-	- Aineisto käsittelee seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisemistä koulutuksen avulla -Suomalainen alkuperäistutkimus -Koko teksti saatavilla	- Aineisto käsittelee mielenterveysongelmia tai lapsen hyväksikäyttöä/inestii - Pro gradutyöt - Seksuaalikasvatusaineisto käsittelee pelkästään ehkäisyn käyttöä, seksitauteja tai nuorten	1 (Myös nuoret miehet joutuvat parisuhdeväkivallan uhreiksi: lyhyellä koulutuksella voitiin vaikuttaa varusmiesten asenteisiin) 2 (Suomalaisten tyttöjen seksuaaliterveys ja -kulttuuri: arvot, riskit ja valinnat JA Seksuaalikasvatuksen standardit
	"Seksuaalikasvatus AND"	10	8	-	-	-Aineisto käsittelee seksuaalikasvatuksen järjestämistä		

	seksuaalinen väkivalta”					-Aineistossa on määritelty nuorten seksuaalikasvatuksen WHO:n standardien mukaiset sisällöt	yleisiä seksuaaliterveys-tietojen tasoa	Euroopassa: suuntaviivat poliittisille päättäjille, opetus- ja terveydenhoitoalan viranomaisille ja asiantuntijoille)
Melinda	”Seksuaal* väkivalta AND nuor*”	23	21	-	-	- Opas esittelee nuorille opettavaa turvataitokasvatusta seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ennaltaehkäisykeino - Aineisto on suomalainen - molemmissa aineistoissa käsitellään myös median tuomia haasteita ja mediakasvatusta	- Aineisto käsittelee muita aiheita kuin seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa ja sen ehkäisemistä - Aineisto on vanhempi kuin vuodelta 2005 - Aineisto on kirja, pro gradu, opinnäytetyö tms.	2 (Turvataitoja nuorille: opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn JA Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin: katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -sääntelyn käytäntöihin)
MetCat	”Seksuaalikasvatus AND seksuaalinen väkivalta”	0	-	-	-			0
	”Seksuaalinen väkivalta AND media”	0	-	-	-			
	”Seksuaal* väkivalta AND ehkäisy”	0	-	-	-			
Ovid	”Sexual violence prevention”	21	15	5	1		- Aineisto käsittelee muita aiheita kuin seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisemistä - Tutkimus on tehty Aasiassa tai kehitysmaissa - Koko tekstiä ei ole saatavilla	0

Pro-Quest	"Sexual assault AND adolescent OR prevention"	89	75	10	4		- Koko teksti ei ole saatavilla - Aineisto koskee väkivallan ehkäisykeinoja kehitysmaissa - Seksuaalikasvatus käsittelee pelkästään ehkäisykäyttöä tai seksitauteja	0
	"Sexual harassment AND media OR internet"	22	22	-	-			
Pub-Med	"Sexual assault AND prevention"	98	94	3	1		- Aineisto ei käsittele seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisyä - Tutkimus on tehty kehitysmaassa tai muualla hyvin erilaisessa kulttuurissa	0
ScienceDirect	"Sexual violence AND prevention strategies"	92	89	2	-	- Aineistossa esitellään seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisymenetelmiä - Kirjallisuuskatsaus on englannin kielinen ja tehty USA:ssa - Kirjallisuuskatsaus on vuodelta 2014	- Tutkimus on tehty Aasiassa tai kehitysmaissa - Aineisto ei käsittele seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa tai sen ehkäisyä - Aineisto ei kuvaa seksuaalista häirintää tai sen ehkäisyä netissä	1 (A systematic review of primary prevention strategies for sexual violence perpetration)
	"Sexual violence AND media"	48	46	1	1			
Suomen Lääkärilehti	"Seksuaalinen väkivalta"	18	18	-	-		- Tutkimukset käsittelevät mielenterveyteen liittyviä asioita - Seksuaalikasvatusta käsitellään vain yleisesti ehkäisyn ja riskien tiedostamisen/ottamisen	0
	"Seksuaalikasvatus"	1	-	-	1			

							tasolla, ei puhuta väkivallasta - Julkaistu ennen 2005-lukua	
Google haku-kone	"Seksuaalinen väkivalta ja ennaltaehkäisy"	2920	2885	3	1	- Aineisto esittelee seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisykeinoja - Aineistossa käsitellään median seksuaalisten sisältöjen vaikutuksia nuoriin tai median tuomia haasteita - Aineisto on julkaistu vuoden 2000 jälkeen ja ne ovat suomen kielisiä	- Opinnäytetyöt ja pro gradut - Aiheeseen liittymättömät julkaisut tai ehkäisyä ja seksitauteja käsittelevät julkaisut - Erityisryhmien (esim. vammaiset) seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa käsittelevät tutkimukset - Ennen vuotta 2005 julkaistut aineistot	3 (Seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma 2006, Naisiin kohdistunut väkivalta 2005 JA Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma) 1 (Edistä, ehkäise, vaikuta- Seksuaali- ja lisääntymisterveiden toimintaohjelma 2014–2020)
	"Seksuaalikasvatus ja väkivalta"	469	465	3	-			0
	"Seksuaalinen väkivalta ja median vaikutus"	2000	2000	-	-			0
Google Scholar	"Sexual assault and prevention"	24000	24000	-	-		- Tutkimukset on tehty Aasiassa tai kehitysmaissa - Aineisto on julkaistu ennen vuotta 2005 - Aineisto on muu kuin suomen tai englannin kielinen	0
	"Sex education and violence"	233000	233000	-	-		- Tutkimukset eivät käsittele seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa tai sen ehkäisyä - Tutkimuksissa käsitellään alle 12-vuotiaita lapsia	
	"Sexual harassment and media's influence"	25000	25000	-	-			

Katsauksen aineisto

Taulukko 2: Kirjallisuuskatsauksessa käytetty aineisto

Tekijä, vuosi, maa	Nimi	Tutkimuksen/julkaisun tarkoitus	Kohderyhmä (otos)	Aineiston keruu ja analysointi	Päätulokset	Huomattavaa
Aaltonen, Jussi 2012. Suomi. (Turvataito-opas)	Turvataitoja nuorille – opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn	Opas jakaa tietoa väkivallan ja häirinnän erityispiirteistä, ja sen avulla pyritään vahvistamaan nuorten kykyä puolustaa omia rajojaan sekä kunnioittaa toisten asettamia rajoja. Opas on osa naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelmaa	Oppaan tekstiosuudet on tarkoitettu opettajille, terveydenhoitajille, kuraattoreille ja muille nuorten kanssa työskenteleville aikuisille, ja tehtäväosuudet on suunnattu nuorille luokkahuoneessa tehtäviksi.	Materiaali opastavarten on kerätty erilaisista seksuaalikasvatusasioista käsittelevistä lähteistä.	Opas tarjoaa konkreettisia seksuaalikasvatuksen keinoja opettajille ja muille nuorten kanssa työskenteleville seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ennaltaehkäisyyn. Oppaassa on nuorille suunniteltuja tehtäviä ja keskustelun aiheita, jotka havainnollistavat esim. omien rajojen asettamista käytännössä.	-
DeGue, Sarah - Valle, Linda Anne - Holt, Melissa K. -	A systematic review of primary prevention strategies	Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli kuvata seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisemisestä tehtyjä	Kirjallisuuskatsaus on tarkoitettu erityisesti päättäjille, jotka vaikuttavat seksuaalisuutta	Kirjallisuuskatsauksen aineisto on koottu 140:stä eri tutkimuksista, jotka	- Suurin osa alan tutkimuksista on lyhyitä ja ne keskittyvät tiedon lisäämiseen tai asenteiden	- Tulevaisuuden tutkimuksissa pitäisi keskittyä yhdistämään ehkäisystrategioiden hyvät puolet sen sijaan, että keskityttäisiin

<p>Massetti, Greta M. – Matjasko, Jennifer L. – Tharp, Andra Teten 2014. Yhdysvallat (Kirjallisuuskatsaus)</p>	<p>for sexual violence perpetration</p>	<p>tutkimuksia ja niiden laatua, ja esitellä parhaimmiksi havaitut väkivallan ehkäisykeinot väkivallan tekijän näkökulmasta</p>	<p>loukkaavan väkivallan ehkäisemistä koskeviin päätöksiin, sekä viranomaisille, jotka tekevät väkivallan ennaltaehkäisytyötä.</p>	<p>on kerätty eri tietealojen hakukannoista.</p>	<p>muuttamiseen, eikä niiden vaikutuksista väkivaltaisen käytöksen muuttamiseen ole näyttöä.</p> <p>- Katsauksessa löydettiin kolme merkittävää ehkäisystrategiaa, joille ominaista oli: kokonaisvaltainen ja teoriapohjainen lähestymistapa, opetuksessa käytetään hyväksi eri opetusmenetelmiä ja se on oikein ajoitettu, opetusta oli riittävästi ja opettajat hyvin koulutettuja, ja koulutuksen jälkeen arvioitiin lopputuloksia.</p>	<p>tutkimaan uudelleen tehokkaita ja toimimattomia strategioita.</p>
<p>Liinamo, Arja 2005. Suomi. (Väitöskirja)</p>	<p>Suomalaisnuorten seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveystiedot oppilaan ja</p>	<p>Väitöskirjan tarkoituksena oli kuvata seksuaaliopetuksen muutok-</p>	<p>Väitöskirja on tarkoitettu erityisesti seksuaalikasvatta-</p>	<p>Tutkimusaineisto kerättiin analysoimalla viittä eri julkaisua, jotka käsitteli-</p>	<p>- Huonot seksuaaliterveystiedot olivat todennäköisempiä etenkin työillä, jos vastaaja ei kokenut seksuaaliasioita itselleen ajankohtaiseksi</p>	<p>- Seksuaaliopetus vaihteli suurestikin eri koulujen välillä, mikä kertoo seksuaalikasvatuksen huonosta suunnittelusta</p>

	koulun näkökulmasta arviointia terveyden edistämisen viitekehyksessä	sia ja nuorten seksuaaliterveystietoja sekä niihin vaikuttavia tekijöitä.	jille ja muille nuorten kanssa työskenteleville toimijoille.	vät nuorten seksuaaliterveystietoja ja seksuaaliopetusta (esim. kouluterveyskyselyt). Aineistot analysoitiin käyttämällä eri menetelmiä, kuten ristiintaulukointia, logistista regressioanalyysia, validiteettitutkimusta ja kaksita-soista lineaarista regressioanalyysia.	- Vähäinenkin seksuaalikasvatus koulussa vähensi niiden nuorten määrää, joiden seksuaaliterveystiedoissa oli suuria puutteita	- Hyvä tietopohja seksuaaliterveystiedoissa auttaa nuoria tarkastelemaan kaupallista seksuaaliviestintää kriittisesti ja estää sen vahingoittavaa vaikutusta - Koulun seksuaaliopetus tavoittaa paremmin tytöt kuin pojat: syynä tyttöjen myönteisempi suhtautuminen tietopuoliseen opiskeluun? ja kehityksen erittäisyys - Tarvitaan lisää valtakunnallisia tutkimuksia seksuaalikasvatuksesta ja seksuaaliterveystiedoista
Fagerlund, Monica – Peltola, Marja – Kääriäinen, Juha – Eltonen, Noora –	Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset	Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää 6.- ja 9. luokkalaisten nuorten väkivaltakokemuk-	11 364 lasta: suomen ja ruotsin kielisiä 6.- sekä 9. luokkalaisia nuoria.	Aineisto kerättiin kyselytutkimuksena 483:ssa eri koulussa. Aineiston	- Seksuaalinen hyväksikäyttö on saanut uusia muotoja netin kautta: grooming, sextortion	- Seksuaalinen häirintä ei ole lisääntynyt netin käytön kasvamisesta huolimatta

<p>Sariola, Heikki 2013. Suomi. (Poliisiammatikorkeakoulun raportti)</p>	<p>2013 – Lapsiuhritutkimuksen tuloksia</p>	<p>sia ja kuvata viime vuosina tapahtuneita muutoksia väkivallan esiintyvyydessä ja ilmenebismuodoissa.</p>		<p>analysointimenetelmä jää epäselväksi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 9. luokkalaisilla tytöillä yleisin häirinnän muoto on seksikkäiden kuvien pyynnöt (20%) ja pojilla rivo kielenkäyttö (7%) - Tytöistä 12% ja pojista 3% saanut seksiehdotuksia tuntemattomilta 	<ul style="list-style-type: none"> - Ennaltaehkäisevällä toiminnalla suuri merkitys väkivallan ehkäisytyössä
<p>Piispa, Minna - Heiskanen, Markku - Kääräinen, Juha - Sirén, Reino 2006. Suomi. (Tutkimus)</p>	<p>Naisiin kohdistunut väkivalta 2005.</p>	<p>Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää miten yleistä naisiin kohdistuva fyysinen ja seksuaalinen väkivalta ja niillä uhkailu sekä parisuhdeväkivalta ovat, ja miten niiden esiintyvyys on muuttunut vuodesta 1997. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin millaista apua uhri tarvitsee, ja keneltä hän hakee apua.</p>	<p>Tutkimusotos koostui (n=4 464) suomalaisista 18–74-vuotiaista naisista.</p>	<p>Tutkimusmateriaali kerättiin postikyselyinä. Materiaalin analysointimenetelmä jää epäselväksi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 43,5% naisista joutunut seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan tai sillä uhkailun kohteeksi - Parisuhteen ulkopuolinen väkivalta ja ahdistelu lisääntynyt - Alle 15-vuotiaista 20% kokenut seks. loukkaavaa väkivaltaa tai sillä uhkailua 	<ul style="list-style-type: none"> - 63% naisista on huolestuneita seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhasta - Seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhriksi joutumisen riskiä lisäävä tekijä oli runsas alkoholin käyttö ja säännöllinen ulkona (tansseissa, ravintoloissa tms.) käyminen

<p>Nieminen, Juuso – Heloma, Antero – Pihlajamäki, Harri 2008. Suomi. (Alkuperäistutkimus)</p>	<p>Myös nuoret miehet joutuvat parisuhdeväkivallan uhreiksi – Lyhyellä koulutuksella voitiin vaikuttaa varusmiesten asenteisiin</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää lyhyen koulutuksen vaikuttavuutta väkivaltaa hyväksyviin asenteisiin, ja koulutuksen soveltuvuutta osaksi varusmieskoulutusta</p>	<p>Tutkimuksen kohderyhmänä olivat kahden eri varuskunnan (Vekaranjärvi ja Upinniemi) varusmiehet (ensimmäisessä kyselyssä n= 1389 ja toisessa kyselyssä n= 752)</p>	<p>Tiedot kerättiin kysymyslomakkeilla sekä ennen että jälkeen parisuhdeväkivaltaa ennaltaehkäisevää koulutusta. Vastauksia analysoitiin SPSS-ohjelman avulla tilastollisesti (suorat jakaumat ja ristiintaulukointi), ja muutoksia verrattiin keskenään χ^2-testin avulla.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Noin 14-17% miehistä joutunut kumppaninsa lyönnin kohteeksi - Noin 1% ilmoitti itse lyöneensä kumppaniaan - Väkivaltaisen käyttäytymisen hyväksyminen parisuhteessa väheni koulutuksen jälkeen 	<ul style="list-style-type: none"> - Nuorten miesten parisuhdeväkivaltakokemukset melko yleisiä - Kokemukset yleisempiä erityisesti vähän koulutettujen nuorten keskuudessa
<p>Salokoski, Tarja – Mustonen, Anu 2007. Suomi (Katsaus)</p>	<p>Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin — katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasva-</p>	<p>Katsauksen tarkoituksena oli selvittää median vaikutuksia ja riskejä lasten ja nuorten kehitykseen tarkastelemalla erilaisia kansainvälisiä ja kansallisia tutkimuksia, sekä</p>	<p>Katsaus on tarkoitettu mediakasvatuksen ja mediasuojelun alalla toimiville heidän tietoisuuden lisäämiseksi uusista tutkimustuloksista</p>	<p>Katsauksen aineisto on koottu erilaisista kotimaisista ja kansainvälisistä tutkimuksista, ja se on analysoitu käyttämällä vertailuanalyysiä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lapsille ja nuorille on annettava turvataitokasvatusta sekä systemaattista mediakasvatusta seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ennaltaehkäisyksi - Lapset altistuvat myös tahattomasti median 	<ul style="list-style-type: none"> - Aikuisten tuki todella tärkeä osa mediakasvatuksen onnistumista - Tarvitaan myös aikuisten läsnäoloa, pelkkä netin käytön rajoittaminen ei ole riittävä toimenpide - Televisio ja netti muokkaavat nuorten käsityksiä:

	tuksen ja - sää- telyn käytäntöi- hin	tutustua mediakasva- tuksen ja -suojelun käytänteisiin eri maissa, ja kerätä saa- tuja kokemuksia me- dian julkisen säätelyn ja itsesäätelyn muo- doista lasten suojele- miseksi vahingoittavilta mediasisällöiltä.	sekä mediakasva- tustyön suunnittelun helpottamiseksi.		seksuaalisille sisällöille (tunne-elämän kehityk- sen häiriöt) - Mitä aikaisemmin ja enemmän lapsi altistuu seksuaalisille sisällöille, sitä aktiivisemmin hän pyrkii aloittamaan oman seksuaalielämänsä	nuoret uskovat ikätove- riensa olevan kokeneem- pia ja sallivampia seksu- aaliasioissa - Mediakasvatus kouluissa on epäsystemaattista ja vain muutaman opettajan harteilla - Tarvitaan lisää tutkimuk- sia mediakasvatuksen vai- kuttavuudesta
Sosiaali- ja ter- veysministeriö 2010. Suomi. (Toimintaoh- jelma)	Naisiin koh- distuvan väkivallan vä- hentämisen ohjelma	Ohjelman tavoitteena on puuttua väkivaltaan ennakoivasti vaikutta- malla asenteisiin ja käyttäytymismalleihin sekä ehkäistä väkival- lan uusiutumista, pa- rantaa seksuaalisen väkivallan uhrien ase- maa ja heille tarjotta- vaa kriisiapua ja	Toimintaohjelma on tarkoitettu kaikille viranomaisille ja ammattilaisille, jotka voivat työs- sään toimia väkival- taa ennaltaeh- käisevästi, tai niille jotka kohtaavat työssään väkivallan uhreja sekä väkival- lan ehkäisytyöhön	Aineisto on koottu erilaisista väkivaltaa käsittelevistä tutki- muksista, julkai- suista, laista ja sää- döksistä.	- Tärkeimpinä väkivallan ehkäisykeinoina maini- taan mm. vaikuttaminen asenteisiin ja käyttäyty- mismalleihin asennekas- vatuksella riittävän ajoissa, mediakampan- jat, turvataitokasvatus ja mediakriittisyyden opet- taminen nuorille. - Maahanmuuttajien pe- rehdytys, työntekijöi-	- Naiset joutuvat usein uu- siutuvan väkivallan uh- reiksi: toimet väkivallan uusiutumisen ehkäise- miseksi eivät ole riittäviä - Seksuaalisuutta louk- kaava väkivalta ja sillä uh- kailu yleistyneet - Lasten turvataitomateri- aali hajallaan ja sen tunte- mus on heikkoa - Puute murrosikäisten ja eri kulttuuritaustaisten

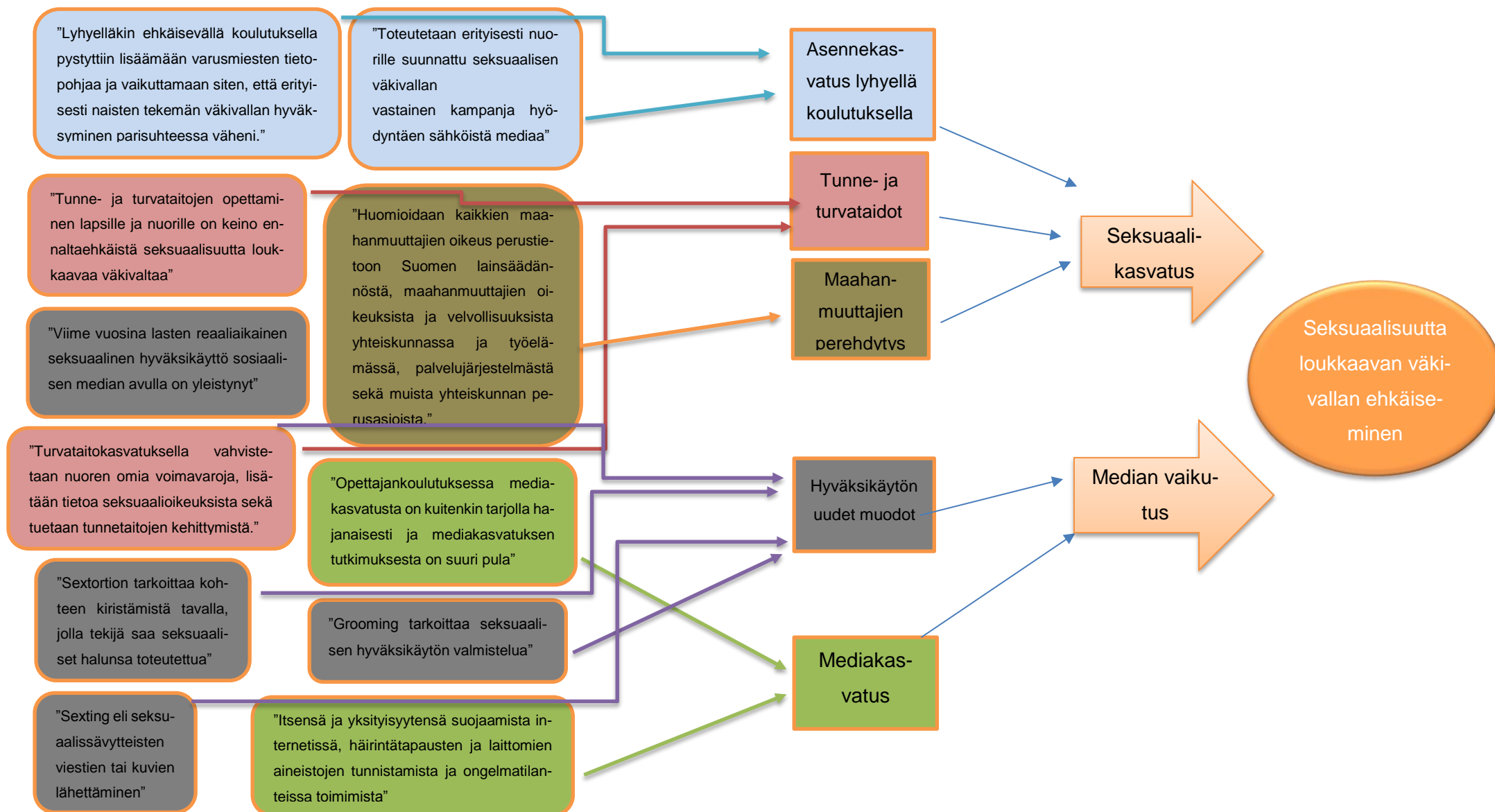
		tukea, sekä lisätä vi- ranomaisten ja ammat- tilaisten tietoa ja osaamista naisiin koh- distuvan väkivallan eh- käisystä ja uhrin autta- misesta.	vaikuttaville päättä- jille.		den/viranomaisten kou- luttaminen ja uhrin ase- man parantaminen ni- metään myös tärkeiksi ehkäisykeinoiksi	nuorten seksuaalikasva- tusmateriaaleista
Salmi, Venla (toim.) 2012. Suomi. (Tutkimus)	Nuorten rikos- käyttäytyminen ja uhrikoke- mukset Nuorisoriikolli- suuskyselyi- den tuloksia 1995–2008	Tutkimuksen tarkoituk- sena oli kartoittaa 15– 16 –vuotiaiden nuorten väkivaltakokemuksia sekä rikoskäyttäytymi- sen esiintyvyyttä ja tar- kastella niiden kehitys- suuntia.	Tutkimukseen vas- tanneet (n= 5826) olivat peruskoulun 9. luokkalaisia (15– 16 –vuotiaita) tyttöjä ja poikia 70:stä eri koulusta	Tutkimuksen ai- neisto kerättiin oppi- tuntien aikana kyse- lylomakkeilla. Ai- neisto analysoitiin käyttämällä logis- tista regressio- analyysiä.	- Nuorten seurusteluvä- kivaltaa koskeva tutki- mustieto on niukempaa kuin aikuisten parisuhde- väkivaltatiedot - Nuorten riskiä joutua seurustelusuhdeväkival- lan kohteeksi lisäävät mm. kokemukset van- hempien tekemästä vä- kivallasta, kaveripiirissä tapahtuva seurustelu- suhdeväkivalta, aiemmat väkivaltakokemukset, aikaisin alkanut päihtei- den käyttö, päihteiden käyttö ylipäätään sekä	- Väkivallan kokeminen nuorten seurustelusuh- teissa on pojille yleisem- pää kuin tytöille - Joka neljäs seurustele- vista nuorista oli kokenut kumppaninsa suoritta- mana fyysistä väkivaltaa tai sen uhkaa - Yleisin muoto oli liikku- masta estäminen tai kiinni tarttuminen ja sekä läimäisyt

					<p>seksuaalinen riskikäyttäytyminen</p> <p>-22% pojista ja 6% tytöistä ilmoitti kumppanin lyöneen</p>	
<p>Bildjuschkin Katriina (toim.)</p> <p>2015. Suomi.</p> <p>(Työpaperi)</p>	<p>Seksuaalikasvatuksen tuoksi</p> <p>Työpaperi 35/2015</p>	<p>Julkaisun tarkoituksena on avata seksuaalikasvatukseen liittyviä käsitteitä ja esitellä erilaisia seksuaalikasvatuksen konkreettisia keinoja, esim. ryhmätehtäviä tunneille.</p>	<p>Julkaisu on tarkoitettu seksuaalikasvattajille (luokan- tai aineenopettajille, koulun terveydenhoitajille, kuraattoreille, psykologille tai lääkärille, terveydenhuollon tai sosiaalitoimen tai nuorisotyön toimijoille) heidän työnsä tueksi ja seksuaalikasvatuksen suunnittelun avuksi.</p>	<p>Julkaisun materiaalin ovat kirjoittaneet seksuaaliterveydenalan eri ammattilaiset</p>	<p>- Murrosikäiset tytöt ovat suurimmassa riskiryhmässä joutua seksuaaliväkivallan kohteeksi</p> <p>- Vuonna 2014 raiskauksia 1009: määrä kasvanut (ilmoitusaktiivisuus lisääntynyt?)</p> <p>- 8% nuorista joutunut seksuaalisen ahdistelun kohteeksi</p> <p>- Reaaliaikainen hyväksikäyttö netin kautta lisääntynyt: grooming, sexting, sextortion</p> <p>- Lapsille ja nuorille tulee opettaa turva- ja tunnetaitoja sekä digitaalisen</p>	<p>- Uhkana reaaliaikainen lasten hyväksikäyttö netin kautta</p> <p>- 3/4 seksuaalisuutta loukkaavan väkivallanteoista jää ilmoittamatta</p>

14 (14)

					median turvataitokasvatusta väkivallan ennaltaehkäisyksi	
--	--	--	--	--	--	--

Induktiivinen sisällönanalyysi

Kuva 4: Esimerkkikuva kirjallisuuskatsauksessa käytetystä induktiivisesta sisällönanalyysistä